

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευστ. Κόττορος: Πατριάς Πατριαρχική του Γένους Σχολή Η αντίσταση του Γέροντα Αμφιλοχίου της Πάτμου κατά την Ιταλοκρατία	111 117
Χαλίλ Γκιμπράν: Το έθνος να λυπάστε (ποίημα)	120
Μιχ. Μαραθεύτης: Το Κυπριακό Πρόβλημα και τα ανθρώπινα δικαιώματα	121
Γεώργ. Μποζώνης: Σωκράτης, ο μαιευτικός της αυτογνωσίας	126
Στ. Ριμπάς: Η αγάπη του μαθητή για το σχολείο	130
Μερ. Ν. Σπυροπούλου: Άγγιγμα δέους και προσδοκίας	132
Γ. Δ. Κούβελας: Ο λόγος και η τέχνη για το Θείο Δράμα	135
Από τη σοφία του θείου Λόγου: Ιωάν. ια', 1-53	138
Από τους ι. Πατέρας της Εκκλησίας: Μ. Φώτιος: Το νόημα των Παθών του Κυρίου	140
Θέσεις και Προβληματισμοί: Από τη σοβούσα κυπριακή κρίση - Ελληνορθόδοξη ιστορική αγωγή για τα παιδιά μας - Οι μαθητικές παρελάσεις των εθνικών εορτών	141
Όταν σ' είδα (ποίημα)	143

«ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα', 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χρυστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»

ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100

Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820

FAX: 27410-75727 www.apostolospavlos.gr

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph

Ετήσια εισφορά 15 ευρώ

Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 5ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 39ο (139ο) • ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2013

Σταυροαναστάσιμον Πάσχα

**Ἀνάστα, ὁ Θεός, κρίνων τήν γῆν,
ὅτι σύ κατακληρονομήσεις
ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι.**

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΑΤΜΙΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ

Επέτειος 300 χρόνων από της ιδρύσεώς της (1713 - 2013)

του **Ευστάθιου Κόπορου***

Καθηγητή Θεολόγου, Σχολάρχη
της Πατριάδος Πατριαρχικής Σχολής

ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1713 - 1906)

μαζί του από τη Μικρά Ασία τα χει-
ρόγρατά του).

Η Πατριάδα του Γένους Εκ-
κλησιαστική Σχολή ιδρύθη-
κε το 1713 από τον Πάτμιο Κληρικό
Μακάριο Καλογερά, Διάκονο της Ιε-
ράς Μονής Αγίου Ιωάννου του Θεο-
λόγου (η άτυπη λειτουργία της όμως
μπορεί να θεωρηθεί ότι αρχίζει από
την εποχή του Οσίου Χριστοδούλου,
ο οποίος φρόντισε να λειτουργή-
σει στη Μονή του βιβλιοθήκη για τη
μόρφωση των μοναχών, φέρνοντας

Η Σχολή στεγάστηκε αρχικά
στο χώρο του Ιερού Σπη-
λαίου της Αποκαλύψεως, τον οποίο
ενοικίασε από την Ιερά Μονή και
τον διαμόρφωσε ανάλογα, κτίζοντας
αίθουσες διδασκαλίας, κοιτώνες και
λοιπούς χώρους, προκειμένου να
στεγάσει το διδακτήριό του.

Ο Άγιος Μακάριος, γόνος εκκλη-
στής πατμιακής οικογένειας, ήταν
προικισμένος με ιδιαίτερη ευφυΐα

** Εκφράζουμε τις πιο θερμές ευχαριστίες στον ελλογιμ. κ. Ευστάθιον Κό-
πορον, διευθυντήν της γεραράς Σχολής Πάτμου, ο οποίος πρόθυμα αποδέχθη-
κε παράκλησή μας και παραχώρησε στο περιοδικό μας την παρατιθέμενη έξο-
χη συνεργασία του. Χ.Γ.Κ.*

και φιλομάθεια, γι' αυτό και μετέβη στην Κωνσταντινούπολη, με στόχο να διευρύνει τις εγκύκλιες γνώσεις του. Οι σπουδές του στην Πόλη δεν περιορίστηκαν μόνο στα Θεολογικά μαθήματα. Εντρύφησε ιδιαίτερα στην αρχαία Ελληνική γραμματεία, στα Λατινικά, στη Φιλοσοφία, στην Εκκλησιαστική Μουσική κ.λπ.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής του στη Βασιλίδα των Πόλεων συνδέθηκε όχι μόνο με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, αλλά και με τους μεγάλους Φαναριώτικους οίκους (Μαυροκορδάτου, Υψηλάντη, Καρυοφύλλη κ.λπ.). Η εκτίμηση στο πρόσωπό του ήταν πολύ μεγάλη. Διαβλέποντας τα χαρίσματά του ανώτεροι εκκλησιαστικοί παράγοντες τον πίεζαν, και μάλιστα φορτικά, να παραμείνει στη Βασιλεύουσα και να αναδειχθεί σε Μητροπολίτη. Οι τόσο δελεαστικές προτάσεις δεν συγκίνησαν τον Μακάριο.

Προσφορότερος χώρος για τον σκοπό αυτό δεν ήταν άλλος από το Ιερό Σπήλαιο (αλήθεια, ποιος άλλος τόπος θα μπορούσε να συνδράμει το έργο των διδασκάλων στην διαισθητική και τη διάπλαση του χαρακτήρα των μαθητών;)

Χρόνια δύσκολα. Οι καιροί χαλεποί. Περίοδος Τουρκοκρατίας. «Όλα τα ὅσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά». Ακλόνητος

όμως, με βαθειά πίστη στο Θεό, με αδιάλειπτη προσευχή και εργασία, ανέδειξε τη Σχολή του σε φάρο τηλαυγή, που ξεπέρασε όχι μόνο την Πάτμο και τα γύρω νησιά, αλλά έφθασε στην Κωνσταντινούπολη, την Κύπρο, την Κύζικο, την Αλεξάνδρεια, το Σινά, τη Ρωσία κ.α., από όπου έφθαναν για σπουδές.

Μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα, φοίτησαν στη Σχολή μεγάλες προσωπικότητες της Εκκλησίας μας και του Έθνους μας. Τέσσερις συνολικά Πατριάρχες ο Εθνομάρτυρας Πατριάρχης Γρηγόριος ο Ε΄ και οι Πατριάρχες Αλεξανδρείας, Ιεροσολύμων και Αντιοχείας. Πλείστοι όσοι Κληρικοί, μεταξύ των οποίων και ο Εθνομάρτυρας Άγιος της Εκκλησίας μας Αρχιμ. Πλάτων Αϊβαζίδης. Ο Πρωτεργάτης της Φιλικής Εταιρείας Εμμανουήλ Ξάνθος, ο Ιωάννης Θέμελης, ο Εμμανουήλ Καλός και πλειάδα Φιλικών, ο σοφός Πάτριος Δανιήλ ο Κεραμεύς, ο Δημήτριος Γαλανός, ο Ινδολόγος κ.λπ.

Το 1906 η Σχολή μεταφέρθηκε στη Σάμο. Φαίνεται ότι κάποιος «καλοθελητής» κατήγγειλε στην Υψηλή Πύλη ότι ορισμένοι καθηγητές δίδασκαν στην Πατμιάδα την Ελληνική Ιστορία και μάλιστα την ιστορία της Επανάστασης του 1821. Οι Τούρκοι επέβαλαν, άμεσα, την διακοπή της λειτουργίας

της. Τότε η Σαμιακή Πολιτεία, η Πάτμος και μάλιστα η ιερά Μονή και ο Μικρασιατικός Σύλλογος «ΑΝΑΤΟΛΗ» συμφώνησαν για τη μεταφορά της Σχολής στη Σάμο. Δυστυχώς δεν ήταν εύκολη η επιβίωσή της. Η επικοινωνία της Τουρκοκρατούμενης Πάτμου με την ελεύθερη Σάμο παρουσίαζε φοβερές δυσκολίες. Ούτε εφόδια μπορούσαν να σταλούν στη Σχολή ούτε προσωπικό ούτε και μαθητές βέβαια. Έτσι, δεν μπόρεσε να λειτουργήσει περισσότερο από δύο ή τρία χρόνια.

Ακολούθησε η Ιταλική κατοχή στα Δωδεκάνησα. Ήταν αδύνατο να επιχειρήσει κανείς την επαναλειτουργία της Σχολής, μια που οι Ιταλοί έκλειναν και τα άλλα Σχολεία και δεν επέτρεπαν τη διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ **(1947 - σήμερα)**

Αμέσως μετά την απελευθέρωση της Δωδεκανήσου από τον Ιταλικό ζυγό, η πρώτη μέριμνα των Πατέρων της Ιεράς Μονής του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου και του Πατμιακού λαού ήταν η επαναλειτουργία της Πατμιάδας. Όντως, πριν ακόμη ολοκληρωθεί η ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου στη Μητέρα Ελλάδα, πραγματοποιήθηκε

το όνειρο πολλών ετών. Εξεδόθη η υπ' αριθμ. 106160/30-12-1946 απόφαση του Υπουργείου Παιδείας (η οποία κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 289/8-5-1947 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου), για την επαναλειτουργία της Σχολής. Πολύ εύστοχα ο αείμνηστος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Ιωάννης Καρμίρης έγραφε στο Βιβλίο του «Προσπάθειαι προς αναμόρφωσιν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Κλήρου» (Ἀθῆναι 1949): «Ἀποτελεῖ σταθμόν ἐν τῇ μακραίῳν ἱστορίᾳ τῆς Δωδεκανήσου καί ἰδίᾳ τῆς Νήσου Πάτμου ἡ ἀνασύστασις τῆς πολυφήμου Πατμιάδος Σχολῆς, δωρεὰ καί αὕτη τῆς ἐλευθέρας Πατρίδος πρὸς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Δωδεκάνησον». Θα πρέπει να μνημονεύσουμε εδώ την μεγάλης σημασίας συμβολή στην επαναλειτουργία της Σχολής του αειμνήστου τότε Μητροπολίτη Εδέσσης και Πέλλης και μετέπειτα Θεσσαλονίκης κυρού Παντελεήμονα Παπαγεωργίου, ο οποίος, ως Πατριαρχικός Έξαρχος Δωδεκανήσου, εισηγήθηκε προς το Υπουργείο και μόχθησε πολύ για το θέμα αυτό.

Την 1η Οκτωβρίου του 1947 έγιναν πανηγυρικά τα εγκαίνια της Σχολής και ο αγιασμός για την έναρξη των μαθημάτων. Ο τότε Ηγούμενος και Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας Αρχιμανδρίτης Συμεών Ρε-

βίθης έστειλε κατά την ημέρα εκείνη το ακόλουθο τηλεγράφημα προς τον Υπουργό Παιδείας: «Έν πανηγυρικῇ Λειτουργίᾳ ἐν τῷ Ἱερῷ Σηπλαιῷ τῆς Ἀποκαλύψεως, κηρύξαντες σήμερον ἑναρξιν μαθημάτων Πατριάδος Σχολῆς, καθῆκον ἡγούμεθα ἐκφράσαι ὑμῖν ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐγκαρδίους εὐχαριστίας Μονῆς καί λαοῦ Πάτμου, δι' ὅσα ἐμοχθήσατε ὑπὲρ ἀνασυστάσεως Σχολῆς καί παρακαλεῖσθε, ὅπως ὑμέτερον ἐνδιαφέρον παραμείνει ἀμείωτον. Καθηγούμενος Πάτμου καί Πρόεδρος Ἐφορείας Ἀρχιμανδρίτης Συμεών».

Η Σχολή κατ' αρχάς λειτούργησε στα παλαιά κτίρια της Αποκαλύψεως και κατά το πρώτο έτος φοίτησαν 49 μαθητές και οι πρώτοι καθηγητές που δίδαξαν ήταν οι: Μαυρουδής Μιχαήλ, Μπακίρης Ανδρέας, Παντελῖος Ἀγγεῖλος, Ἀρβανίτης Νικόλαος, Ζούκας Δημήτριος και Ξανθός Ανδρέας.

Η προσέλευση των μαθητῶν ήταν αθρόα και, επειδή η κτιριακή υποδομή ήταν ανεπαρκής για να καλύψει κυρίως τη στέγαση των μαθητῶν, μετέβη τρεις φορές στην Ἀμερική ο αείμνηστος Προηγούμενος της Μονῆς Συμεών Ρεβίθης, ο οποίος διενήργησε έρανο μεταξύ των εκεί Πατμιῶν, προκειμένου να ανοικοδομηθεί νέο κτίριο.

Στις 22 Οκτωβρίου 1948 ο Βασι-

λεύς Παύλος ο Β' εθεμελίωσε τα νέα κτίρια της Πατριάδας στον περίβολο του Ι. Σηπλαίου της Αποκαλύψεως.

Δυστυχώς η αποπεράτωσή τους δεν επιτεύχθηκε λόγω ελλείψεως χρημάτων. Τα σχέδια υπάρχουν και μάλιστα αναθεωρημένα και εγκεκριμένα από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, αλλά δεν υπάρχουν χρήματα. (Αλήθεια, δεν θα μπορούσε κάποιος ευεργέτης να συμβάλει στην αποπεράτωση ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος με αιωνόβια ιστορία και προσφορά στην Εκκλησία και στο Έθνος μας;)

Πολυάριθμοι μαθητές φοίτησαν, ιδιαίτερα κατά τις πρώτες δεκαετίες επαναλειτουργίες της Σχολῆς. Πάμπολλοι είναι εκείνοι που διακονούν σήμερα, και στον Ελλαδικό χώρο αλλά και στο Εξωτερικό, την Εκκλησία και την κοινωνία. Ἀφρικανοί, Σύριοι, Αιθίοπες και ἄλλοι, που γαλουχήθηκαν στα έδρανα της Πατριάδας με τα νάματα της Ορθοδοξίας μας και της Ελληνικής μας παιδείας, με αποτελέσματα να μεταλαμβάνουν στις Πατρίδες τους την δικιά μας την Πίστη, τον δικό μας Πολιτισμό, την δικιά μας Παιδεία, την Ελλάδα ολόκληρη.

Σήμερα βέβαια ο αριθμός των μαθητῶν έχει μειωθεί. Λειτουργούν πολλά Εκκλησιαστικά Σχολεία, με αποτέλεσμα τα παιδιά να φοιτούν σε

αυτά που είναι πλησιέστερα στην περιοχή τους. Σε κάθε γωνιά της Πατρίδας μας λειτουργούν Γυμνάσια και Λύκεια. Παλαιότερα η Πατμιάδα κάλυπτε αυτό το τεράστιο κενό, ιδιαίτερα σε μικρά Νησιά και μικρά χωριά. Οι πολύτεκνες οικογένειες που τροφοδοτούσαν τη Σχολή μας μειώθηκαν ανησυχητικά. Παρόλα αυτά, η Σχολή λειτουργεί και θα λειτουργεί, κάτω από τη Σκέπη του Μοναστηριού μας και έχοντας σαν στήριγμά της τον ιερό Βράχο του Σπηλαίου της Αποκαλύψεως. Εξάλλου, ως μην μας διαφεύγει το γεγονός ότι στο χώρο αυτό μαθήτευσαν Άγιοι της Εκκλησίας μας, Επίσκοποι, Πρεσβύτεροι, Διάκονοι, Μοναχοί και λαϊκοί, οι οποίοι δέονται αδιαλείπτως «ὕπὲρ τῆς Σχολῆς, τῶν Καθηγητῶν, τῶν Μαθητῶν καὶ τῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτῇ».

Είναι μεγάλο το ποσοστό των Αποφοίτων που διακονούν την Εκκλησία μας. Περίπου 75%, με στοιχεία από επίσημη μελέτη και έρευνα. Δεκατέσσερις Αρχιερείς αριθμεί η Σχολή μας στην νεώτερη ιστορία της: οι Μητροπολίτες Ιταλίας, Ελβετίας, Νέας Ζηλανδίας, Περιστερίου, Λέρου-Καλύμνου και Αστυπάλαιας, Πτολεμαΐδος, Καβάσων (Πατριαρχείο Ιεροσολύμων), Βηρυτού (Πατριαρχείο Αντιοχείας), Βερατίου (Αρχιεπισκοπή Αλβανί-

ας), ο κυρός Μητροπολίτης Κυθήρων Ιερόθεος ο Πάτμιος. Επίσκοποι: Τράλλεων, Ελαίας και Αρίστης (Βοηθός Επίσκοπος στην Ιερά Μητρόπολη Γερμανίας).

Η Σχολή υπάγεται στη Διεύθυνση Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και λειτουργεί ως τριτάξιο Εκκλησιαστικό Γυμνάσιο και ως τετρατάξιο Εκκλησιαστικό Λύκειο. Οι μαθητές του Λυκείου ακολουθούν μόνο Θεωρητική κατεύθυνση και μπορούν να επιλέξουν όποια Σχολή επιθυμούν.

Οι μαθητές προέρχονται από πολλά μέρη της Ελλάδος αλλά και του εξωτερικού (φέτος φοιτούν δύο Ρώσοι και ένας αφρικανός) και είναι οικότροφοι. Διαμένουν και σιτίζονται εντελώς δωρεάν και διδάσκονται όλα τα μαθήματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με αυξημένες τις ώρες διδασκαλίας των Θεολογικών μαθημάτων. Διδάσκονται την Βυζαντινή Μουσική και έχουν συγκροτήσει μια θαυμάσια χορωδία, η οποία κάθε Κυριακή και Εορτή ψάλλει στο Ιερό Σπήλαιο της αποκαλύψεως. Σμιλεύουν το Ορθόδοξο φρόνημά τους και διαμορφώνουν το χαρακτήρα τους, κάτω από το θόλο του Θεολάξευτου Σπηλαίου και αποκτούν γνώσεις και εμπειρίες συμμετέχοντας στις καθημερινές Ιε-

ρές ακολουθίες στο Παρεκκλήσι της Σχολής.

Με την οικοτροφειακή ζωή, αναπτύσσουν μεταξύ τους στενούς δεσμούς φιλίας και κοινωνικότητα, που δεν είναι εύκολο να συναντήσει κανείς σε άλλη κοινωνική ομάδα.

Τηρώντας το καθημερινό πρόγραμμα του σχολείου και του Οικοτροφείου, ασκούνται στην πειθαρχία και στην οργάνωση της προσωπικής τους ζωής. Αθλούνται συστηματικά στους χώρους της Σχολής και στον ιδιόκτητο χώρο άθλησης (γήπεδο) που βρίσκεται στη Σκάλα της Πάτμου. Συμμετέχουν ενεργά στις εκδηλώσεις της Σχολής και σε διάφορες άλλες εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κατά καιρούς στο Νησί (παρελάσεις στις Εθνικές Επετείους, Μουσικές εκδηλώσεις, διαλέξεις, θεατρικές παραστάσεις, δενδροφυτεύσεις, αιμοδοσία κ.λπ.). Επίσης έχουν την ευκαιρία να παρακολουθούν, προαιρετικά, μαθήματα Αγιογραφίας και διάφορα άλλα σεμινάρια.

Η Σχολή διαθέτει ανάλογες αίθουσες διδασκαλίας: Αίθουσα Μουσικής με πιάνο και Εκκλησιαστικό όργανο, αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, αίθουσα Πληροφορικής και σύγχρονη Βιβλιοθήκη, που περιέχει δέκα χιλιάδες περίπου βιβλία,

με μηχανοργάνωση, ηλεκτρονικούς υπολογιστές για χρήση από τους μελητές, εποπτικά μέσα διδασκαλίας και κάθε σχετικό για την προσφορότερη παροχή των μορφωτικών αγαθών.

Η Σχολή, για την ανεκτίμητη προσφορά της στην Εκκλησία και στο Έθνος, έχει τιμηθεί επανειλημμένως από το Οικουμενικό Πατριαρχείο (χρυσούς Σταυρός τα έτη 1988 και 1995), από την Ακαδημία Αθηνών («χρυσούν μετάλλιον»), από την UNESCO (ειδικό τιμητικό μετάλλιο). Μάλιστα η UNESCO, όταν το έτος 1999 ενέταξε την Πάτμο στα μνημεία Παγκοσμίου Κληρονομιάς, μεταξύ των άλλων κριτηρίων έλαβε υπόψη της το γεγονός ότι η Σχολή λειτουργεί επί τόσα χρόνια και ότι η προσφορά της κρίνεται ανεκτίμητη.

Η λειτουργία της Σχολής, παρά τις αντιξοότητες που συνάντησε και εξακολουθεί να αντιμετωπίζει, υπήρξε καρποφόρος. Δεν θα μπορούσε, φυσικά, να είναι τα πράγματα διαφορετικά, δεδομένου ότι πάντοτε είναι ζωντανή η παρουσία και η περιφρούρησή της από τους Προστάτες και Εφόρους αγίους του Νησιού μας Ιωάννη το Θεολόγο, Όσιο Χριστόδουλο, Μακάριο Καλογερά, Γεράσιμο τον Βυζάντιο, Γρηγόριο τον Ε΄ και Πλάτωνα Αϊβαζίδη.

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΤΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΙΤΑΛΟΚΡΑΤΙΑ (1912-1945)

Μια από τις μεγάλες νεότερες μορφές της Εκκλησίας μας είναι ο Γέροντας Αμφιλόχιος της Πάτμου. Συνδύασε την αγιοπατερική παράδοση της Ορθοδοξίας με την ιεραποστολική, κοινωνική, οικολογική και εθνική προσφορά όσο κανείς άλλος ιερομόναχος της Ορθοδοξίας σε ανατολή και Δύση. Κράτησε ισορροπίες με τέτοια λεπτότητα και διάκριση, που μένει έκθαμβος ο μελετητής της ζωής του!

Γεννήθηκε το 1889 στην Πάτμο από ευσεβείς γονείς. Σε ηλικία 17 ετών κατετάγη στην αδελφότητα της Ιεράς Μονής Ιωάννου του Θεολόγου. Προέκοψε σε κάθε αρετή. Ιδιαίτερα ασχολήθηκε με την άσκηση της νοεράς προσευχής και με την μελέτη των Πατέρων. Το 1935 ανεδείχθη Καθηγούμενος Πάτμου επί διετίαν μόνον, γιατί δεν ήταν αρεστός στον κατακτητή. Στην συνέχεια ίδρυσε το ιερό Κοινόβιο της Μητρος του Ηγαπημένου στην Πάτμο, την Μονή Παναγίας Ελεούσης Καλύμνου, την Μονή του Αγίου Μηνά Αιγίνης, το ίδρυμα του αγ. Νεκταρίου στα Χανιά, το κάθισμα του Αγ. Ιωσήφ του Μνήστορος Πάτμου. Οργάνωσε τα ορφανοτροφεία της Ρόδου και της Καλύμνου, περιόδευσε ως πνευματικός όλα τα Δωδεκάνησα και όλη την Ελλάδα - ύστερα από την εξορία του -, βοήθησε το ποιμαντικό έργο των κατά τόπους εκκλησιών, συνέβαλε στην λύση του οικολογικού προβλήματος με τον πιο θαυμαστό τρόπο φυτεύοντας δένδρα και στην συνέχεια, αφού προσέφερε την αγάπη του Χριστού παντού, ανεχώρησε προς αυτόν που αγάπησε και πόθησε.

Ο Γέροντας δεν βλέπει τον Ελληνισμό ως δύναμη κυριαρχι-

κή, αλλά ως δύναμη πίστεως στον Θεό, αγάπης και θυσίας.

Το έτος 1912 συναντούμε τον Γέροντα, μοναχό στην ιστορική μονή του Θεολόγου. Η ανήσυχη ψυχή του και ο θείος πόθος του ήδη τον οδήγησαν και στο Άγιον Όρος και στους Αγίους Τόπους. Συνδέεται με τον Άγιο Νεκτάριο και γνωρίζει την αδελφότητα «Ζωή». Χειροτονείται διάκονος το 1919 και εντός του έτους πρεσβύτερος. Έτσι αρχίζει κατά το 33ο έτος της ηλικίας του να τονώνει το θρησκευτικό και εθνικό φρόνημα των Δωδεκανησίων εξομολογώντας και κηρύπτοντας. Ίδρυσε αδελφότητα με νέες κοπέλες, ευσεβείς και μορφωμένες, και για πρώτη φορά στον Ελλαδικό χώρο ίδρυσε κατηχητικά και κύκλους Αγ. Γραφής για την αφύπνιση του λαού!

Στη συνέχεια συνέβη η μεγάλη τραγωδία του Έθνους, η Μικρασιατική Καταστροφή. Ο Γέροντας ιδρύει φιλόπwxον αδελφότητα κυριών στην Κω επ'ονόματι της Οσίας Ξένης, προς βοήθειαν των προσφύγων.

Το 1924 άλλο πλήγμα υφίστανται τα Δωδεκάνησα: Μετά την συνθήκη της Λωζάννης προσαρτώνται οριστικά στην Ιταλία. Οι στόχοι του Γενικού Διοικητού είναι δύο: Η εκπαίδευση να γίνει ιταλική και η Εκκλησία της Δωδεκανήσου να γίνει αυτοκέφαλη, με απώτερο στόχο να αποκοπεί από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και να προσχωρήσει στον Παπισμό. «Ήθελαν οί τότε τύραννοι Ίταλοι νά αλλάξουν πάση θυσία τό ὀρθόδοξον φρόνημα τῶν νησιῶν καί νά ἐπιβάλουν τόν Παπισμόν. Καί σάν Δούρειον ἵππον μετεχειρίσθησαν τά τυφλά ὄργανα τοῦ Πάπα, τοὺς Οὐνίτες.

Τότε οί ιερείς τῆς Καλύμνου ἐκήρυξαν, τῇ συστάσει τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις ἀειμνήστου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου, καί τῇ προτροπῇ τοῦ Γέροντος, τήν Ἑκκλησίαν ἐν διωγμῷ. Δέν παραλείπω νά ἀναφέρω τό κλείσιμο τῶν περισσοτέρων σχολείων καί Γυμνασίων (ἀπό τοὺς Ἰταλοὺς). Τά πάντα εἶχαν ἰταλοποιηθεῖ. Ἡ Ἑλληνική γλῶσσα ἦταν δευτερεύον μάθημα - δυὸ ὥρες τήν ἐβδομάδα ἐδιδάσκετο. Οἱ καθηγηταί, οἱ διδάσκαλοι καί οἱ ἱερεῖς εἶχον ἐξορισθεῖ...».

Σ' αὐτές τις δύσκολες στιγμές δεν σποεῖται ὁ Ἱερομόναχος Ἀμφιλόχιος, ἀλλὰ δίδει κοινὴ γραμμὴ στις δι-ορισμένες δασκάλες που ἦταν πνευματικά του παιδιὰ, τὴν Γερόντισσα Εὐστοχία, τὴν Γερόντισσα Μαριάμ καὶ τὴν ἀδελφὴ Εὐμέλεια, νὰ διδάσκουν περισσότερες ὥρες.

Ἀς ἀκούσουμε ὁμῶς τὸν ἴδιο τὸν Γέροντα Ἀμφιλόχιο νὰ διηγεῖται τὸ ἔργο του στὸν καθηγητὴ τότε (τὸ 1951) Παναγιώτη Μπρατσιώτη καὶ στοὺς φοιτητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν: «Ἦλθεν ἡ Ἰταλικὴ κατοχὴ τὸ 1912, ἡ ὁποία ἦτο ἀνεκτὴ ἕως τὸ 1920. Κατόπιν μέ τήν παρουσίαν τοῦ Μουσολίνι ἤρχισεν ἡ μεγάλη τραγωδία τῆς Δωδεκανήσου. Τά γράμματα τὰ ἑλληνικά δέν ἐδιδάσκοντο. Τότε ἦλθεν εἰς ἐμέ τὸν ταπεινόν ἢ σκέψις νά σχηματίσω ἓνα ὀμιλον παρθένων μορφωμένων καί μέ τό ράσον νά ἀντιδράσουν ἐναντίον τοῦ ὀργανωμένου Καθολικισμοῦ εἰς Δωδεκάνησον.

Αἱ μοναχαί ὡς διδασκάλισσαι ἐδημιούργησαν ἐδῶ τό «κρυφὸ σχολεῖο» ὅπου ἤρχοντο τὰ παιδιὰ τῆς Πάτμου καί ἐνεψυχώνοντο πνευματικῶς. Κατεδιώχθημεν διαφοροτρόπως, ἀλλὰ κατωρθώσαμεν νά κρατηθῶμεν ἕως τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Δωδεκανήσου. Ὁ πρῶτος διοικητὴς Δωδεκανήσου ἀντι-

ναύαρχος Ἰωαννίδης μέ καλεῖ καί μέ παρακαλεῖ νά δεχθῶ νά παραλάβω 80 ὀρφανὰ καί νήπια ἀπὸ τὰς χείρας τῶν καθολικῶν καλογραιῶν.

Μέ δισταγμόν δέχομαι, διότι ἦτο τότε περιορισμένος ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλληνίδων μοναζουσῶν. Ἀνέλαβον αἱ μοναχαί καί ἔφεραν εἰς πέρας τὸ ἱερὸν ἔργον καί τώρα τό ὀρφανοτροφεῖον θηλέων ἀριθμεῖ ὑπὲρ τὰ 150 ὀρφανὰ κορίτσια, τὰ ὁποῖα μορφώνονται ἐλλήνορθόδοξως.

Κατὰ τὸ ἔτος 1935 ἐκλέγεται Καθηγούμενος Πάτμου. Ἦδη ἀπὸ τις πρῶτες ἡμέρες τῆς νηϋμενίας του ὁ γενικὸς διοικητὴς Ρόδου Μάριο Λάγγο ἀποδοκιμάζει τὴν ἐκλογή του. Ὁ Γέροντας ὁμῶς κινεῖται: Ἀνεγείρει τὴν ἱερὰ Μονὴ τῆς Μητρὸς του Ἡγαπημένου, προσπαθεῖ νὰ ἀνορθώσει τὴν μεγάλη Μονὴ τοῦ Θεολόγου πνευματικὰ καὶ οἰκονομικὰ καὶ υποστηρίζει ἕως θανάτου τὸν Πάνσεπτο Θρόνο τοῦ Πατριαρχείου. Για νὰ ἐνισχύσει τὴν Μονὴ κάνει κρυφὰ τὴν κουρά τεσσάρων μοναχῶν ἐν μια νυκτί καὶ συνιστὰ ἐπιτροπὴν στὴν Ἀθήνα γιὰ τὴν συντήρηση τῶν σχολείων, τὴν ἱατρικὴ περίθαλψη καὶ τὴν υλικὴ βοήθεια τῶν κατοίκων τῆς ἀγίας νήσου.

Οἱ Ἰταλοὶ ἀρχίζουν νὰ βλέπουν τὸν Γέροντα καὶ τὴν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς ἐχθρικά. Ὁ διοικητὴς τῆς Αστυνομίας Καλύμνου κατὰ τρόπο προκλητικὸ λέγει στὸν Γέροντα: «Πληροφοροῦμαι ὅτι διδάσκεις τὴν ἐξέγερση τοῦ λαοῦ». Καὶ ὁ Γέροντας ἀποκρίνεται: «Εγὼ διδάσκω τὴν εἰρήνην εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι τὸν πόλεμον». Κατὰ τὴν δευτέρην ἐκλογή του ὡς Ἡγουμένου (Αὐγούστος 1937) δὲν γνωστοποίησε ἡ Μονὴ τὴν ἐπανεκλογή του. Αὐτὸ οἱ Ἰταλοὶ το θεώρησαν περιφρόνηση πρὸς τὴς πολιτικὲς ἀρχές. Ἡ δυ-

σμένεια εναντίον του Γέροντος φουντώνει και πάλι, ώστε, μαζί με άλλες αφορμές, να προκαλέσει το έτος 1937 την πτώση του από την ηγουμενία και την εξορία του από την Πάτμο. Ο γενικός στρατιωτικός διοικητής Δωδεκανήσου Γκραιοσίμι με καραμπινιέρηδες καταλαμβάνει την Μονή. Δύο χωροφύλακες Ιταλούς τοποθετεί στην μεγάλη είσοδο της Μονής, δύο στην είσοδο του συνοδικού και δύο εντός του συνοδικού της Μονής. Ενεργεί προγραμματισμένα και αναθέτει την ηγουμενία στον π. Επιφάνιο Καλογιάννη. Ο π. Αμφιλόχιος αρνείται να παραδώσει την ηγουμενική ράβδο, επικαλείται τον κανονισμό της Μονής και τότε απειλείται με εξορία. Η απόφαση δεν τον πτοεί. Ατάραχος δέχεται να εξορισθεί μπροστά στην απειλή των όπλων. Αλησμόνητη θα μείνει η απάντηση στον Γκραιοσίμι, όταν του είπε «Πρώτη φορά μου αντιστέκεται κληρικός έτσι!» Ο Γέροντας του απαντά: «Ίσως διότι πρώτη φορά συναντάτε Ορθόδοξο μοναχό».

Έτσι αποφάσισαν στην αρχή να εξορισθεί στο Κασσίνο της Ιταλίας. Τελικά όμως τον εξόρισαν στην Αθήνα και διέλυσαν την Μονή του Ευαγγελισμού, αφήνοντας τέσσερις μοναχές υπό αστυνομική επιτήρηση. Η εξορία του διήρκεσε δύο έτη. Με την μεσολάβηση του μοναχού της Ι. Μονής Κρυπτοφέρρης της Ιταλίας, του γραμματέως της ελληνικής πρεσβείας στην Ιταλία Γκίκα από την Κω κ.ά. ανακαλούνται και ο Γέροντας και η Γερόντισσα Ευστοχία. Επανήλθε λοιπόν στην Πάτμο «προσκαρτερών και θλιβόμενος». Κατά τα έτη 1939-1940 εξημέρισε εφημέριος του ιερού Προσκυνήματος Παναγίας Διασωζούσης, όπου αξιοποίησε τον χώρο και έκανε οικοδομικές εργασίες.

Κατά τον πόλεμο του 1940 ο Γέροντας αναλαμβάνει ως Προϊστάμενος το Ιερό Σπήλαιο. Εκεί θυσιάζεται στην κυριολεξία. Στερείται και τον επιούσιο άρτο, για να τον προσφέρει στις πεινασμένες οικογένειες. Η Πάτμος το '40 δέχεται 2.000 Λέριους πρόσφυγες που έφυγαν από τον τόπο τους λόγω των συνεχών βομβαρδισμών. Δημιουργεί επιτροπή βοθείας με τον π. Παύλο, τον ιατρό Παρίση Καστή και την Μαρία Βέστη. Τακτοποιεί τον κόσμο σε σπίτια και μοναστήρια και στο ιερό Σπήλαιο φιλοξενεί 70 άτομα. Κατά την διάρκεια αυτών των χρόνων ο π. Αμφιλόχιος στάθηκε ο πραγματικός πατέρας των πεινώντων και των ορφανών ο προστάτης.

Από τα αναφερθέντα συμπεραίνουμε: Η αντίσταση του Αγίου ανδρός ήταν υποδειγματική, χωρίς φανατισμούς, μίσση και όπλα. Ήταν ένας ειρηνικός πόλεμος με την ανωτερότητα του Ρωμιού και το υψηλό βίωμα του Ορθοδόξου Χριστιανού! Κράτησε ισορροπίες βυζαντινού τρόπου αντιλήψεως για το έθνος. Είναι ο διαφωτιστής της «καθ' ημάς Ανατολής» που παρηγόρησε και ενδυνάμωσε τον λαό μας κατά την δουλεία! Είναι ο εκκλησιαστικός Πατριарχικός πνευματικός που αγάπησε το Φανάρι, την Μητέρα του Γένους Μεγάλη του Χριστού Εκκλησία, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της ιστορικής μας υπάρξεως! Είναι ο αγαπητικός άνθρωπος του Θεού, που αγαπά και τους εχθρούς του, χωρίς να προδώσει ούτε το Γένος ούτε την Εκκλησία του! Είναι αυτός που διδάσκει τον τρόπο της αντίστασης της Εκκλησίας ανά τους αιώνες, χωρίς αίματα και χωρίς Σταυροφορίες!

ΤΟ ΕΘΝΟΣ ΝΑ ΛΥΠΑΣΤΕ

Το έθνος να λυπάστε
αν φορεί ένδυμα που δεν το ύφανε.
Ψωμί αν τρώει, αλλά όχι απ' τη σοδειά του.
Κρασί αν πίνει, αλλά όχι από το πατητήρι του.
Το έθνος να λυπάστε που δεν υψώνει φωνή
Παρά μονάχα στην πομπή της κηδείας.
Που δεν συμφιλιώνεται
παρά μονάχα μες τα ερείπιά του.
Που δεν επαναστατεί
παρά μονάχα σαν βρεθεί ο λαιμός του
ανάμεσα στο σπαθί και την πέτρα.
Το έθνος να λυπάστε
που έχει αλεπού για πολιτικό,
απατεώνα για φιλόσοφο.
Μπαλώματα και απομιμήσεις είναι η τέχνη του.
Το έθνος να λυπάστε
που έχει σοφούς από χρόνια βουβαμένους.

Χαλίλ Γκιμπράν

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

του **Μιχαλάκη Μαραθεύτη,**
συγγραφέως

Το κυπριακό πρόβλημα ξεκίνησε αμέσως μετά την ανακήρυξη του ανεξάρτητου Ελληνικού Κράτους ως αίτημα του κυπριακού λαού για απελευθέρωση και ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Στην πορεία όμως του χρόνου εξελίχτηκε σ' ένα μείζονος σημασίας οικουμενικό πρόβλημα, που συνδέθηκε με την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έγινε η λυδία λίθος που κρίνει και δοκιμάζει το ηθικό επίπεδο της διεθνούς πολιτικής.

Επειδή η Κύπρος παρέμεινε υπό τον οθωμανικό ζυγό μέχρι το 1878 δεν ήταν δυνατόν σ' αυτή την περίοδο να γίνει οποιαδήποτε προσπάθεια για την ένωσή της με την Ελλάδα. Το κυπριακό πρόβλημα ως ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα προσλαμβάνει επίσημο χαρακτήρα τον Ιούλιο 1878, όταν οι Άγγλοι ήρθαν στην Κύπρο ύστε-

ρα από ειδική συμφωνία της Μεγάλης Βρετανίας με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Υποδεχόμενος τον Μέγα Αρμοστή της Βρετανίας ο Μητροπολίτης Κιτίου Κυπριανός έθεσε επίσημα το αίτημα της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα, τονίζοντας τα ακόλουθα: Δεχόμαστε την αλλαγή της Κυβέρνησης, επειδή εμπιστευόμαστε ότι η Μεγάλη Βρετανία θα βοηθήσει την Κύπρο, όπως έκανε και με τα νησιά του Ιονίου, να ενωθεί με τη Μπέρα Ελλάδα, που μαζί της είναι φυσικά συνδεδεμένη (Hill IV σ. 297).

Το αίτημα της ένωσης κυριάρχησε καθ' όλη την περίοδο της Αγγλοκρατίας και εκδηλώνόταν με την υποβολή υπομνημάτων και ψηφισμάτων το 1921, το 1930 και το 1950.

Η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα ανακινήθηκε για πρώτη φορά το 1915 κατά τον πρώ-

το παγκόσμιο πόλεμο, όταν η Μεγάλη Βρετανία πρόσφερε την Κύπρο στην Ελλάδα ως αντάλλαγμα για να βγει η τελευταία στον πόλεμο παρά το πλευρό της, κάτι που δεν έγινε. Το θέμα ανακινήθηκε για δεύτερη φορά το 1941 μετά τη μάχη της Κρήτης, όταν ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Εμμανουήλ Τσουδερός ζήτησε να έρθει η Ελληνική Κυβέρνηση στην Κύπρο και οι Άγγλοι αρνήθηκαν. Βασικό τους επιχείρημα ήταν η τουρκική μειονότητα. Χαρακτηριστικά είναι όσα ο Άγγλος Πρωθυπουργός Τσόρτσιλ αναφέρει σε επιστολή του ημερ. 2 Ιουνίου 1941 προς τον Υπουργό Εξωτερικών Άντονι Ήντεν: «...Υποθέτω θα ξέρετε ότι υπάρχει στην Κύπρο ένας σημαντικός μουσουλμανικός πληθυσμός ο οποίος υπήρξε πολύ πιστός σε μας και ο οποίος θα δυσαρεστείτο πολύ αν (η Κύπρος) παραδινόταν στους Έλληνες».

Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος αποκάλυψε την ηθική κατάπτωση που δημιούργησαν τα ιμπεριαλιστικά και σοβινιστικά καθεστώτα που κυριαρχούσαν τότε στην πολιτική ζωή. Περιφρονούσαν το ανθρώπινο πρόσωπο και θεωρούσαν τους λαούς ως απλά όργανα για να εξυπηρετούν τα δικά τους συμφέροντα. Η δύναμη καθόριζε τα όρια της δικαιοσύ-

νης. Για να διαλύσουν την εντύπωση αυτή και να προσελκύσουν εθελοντές από τους αποικιακούς λαούς, οι ηγέτες των Ηνωμένων Πολιτειών Φραγκλίνος Ρούσβελτ και της Μεγάλης Βρετανίας Ουίνστον Τσόρτσιλ προέβησαν τον Αύγουστο 1941 επί του Αγγλικού θωρηκτού «Πρίγκιπας της Ουαλίας» στη Διακήρυξη του Ατλαντικού, το δεύτερο από τα οκτώ άρθρα της οποίας έλεγε ότι θα σέβονταν το δικαίωμα των λαών να εκλέγουν την κυβέρνηση της αρεσκείας τους...

Αυτό πίστεψε τότε και ο κυπριακός λαός, για να διαψευστεί όμως σχεδόν αμέσως από την επίσημη αγγλική πολιτική. Μιλώντας τον Νοέμβριο του 1942 στο Δημαρχείο του Λονδίνου ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, αγνοώντας τις επίσημες διακηρύξεις του, δήλωσε ότι πρόθεση της βρετανικής κυβέρνησης ήταν να διατηρήσει πλήρως την ακεραιότητα της Βρετανικής αυτοκρατορίας. Τα ίδια ακριβώς επανέλαβε το 1944 και το 1945 ο διαδεχθείς τον Τσόρτσιλ εργατικός Πρωθυπουργός Άιλην. Οι ηγέτες της Μεγάλης Βρετανίας αποδείχθηκαν πολιτικά και ηθικά ανώριμοι να συμβάλουν στη διαμόρφωση του νέου κόσμου.

Παρά τις εθνικιστικές αυτές στάσεις των Βρετανών ηγετών, το διεθνές κλίμα για την ελευθερία των

λαών άρχισε να μεταβάλλεται. Το 1945, λίγους μήνες μετά τη λήξη του πολέμου, ιδρύθηκε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για την προώθηση της ανεξαρτησίας των λαών και την εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης...

Το διεθνές ρεύμα προς την ανεξαρτησία των λαών συνέχισε να διογκούται. Στις 10 Δεκεμβρίου 1948 ψηφίστηκε από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών η Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με την οποία για πρώτη φορά στην ιστορία αποκαθίσταται πολιτικά το ανθρώπινο πρόσωπο... Στις 15 Ιανουαρίου 1950 το 95,7% των Ελληνοκυπρίων ψήφισαν την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, τα αποτελέσματά του όμως αγνοήθηκαν εντελώς από την αγγλική πολιτική, που παρέμεινε εγκλωβισμένη στην αποικιοκρατική της νοοτροπία...

Παρά τις ενστάσεις όμως της Βρετανίας, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε στις 16 Δεκεμβρίου 1952 ψήφισμα με το οποίο διακήρυσσε το δικαίωμα των λαών να αποφασίζουν για τον τρόπο της διακυβέρνησής τους. Με βάση το ψήφισμα τούτο ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος άρχισε έναν έντονο πολιτικό αγώνα. Υπέβαλε τον Αύγουστο 1953 προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη για την αυ-

τοδιάθεση του κυπριακού λαού. Η προσφυγή απορρίφθηκε επειδή η Κύπρος δεν ήταν ανεξάρτητο κράτος και δεν είχε δικαίωμα να προσφύγει στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών...

Η ανελεύθερη και άκαμπτη αυτή στάση της Βρετανίας οδήγησε την Ελληνική Κυβέρνηση να υποβάλει στις 16 Αυγούστου 1954 προσφυγή στα Ηνωμένα Έθνη με την οποία ζητούσε την αυτοδιάθεση του κυπριακού λαού. Με τις έντονες όμως προσπάθειες της αγγλικής διπλωματίας και την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών η προσφυγή απορρίφθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 1954 με επακόλουθο μαζικές διαδηλώσεις διαμαρτυρίας στην Κύπρο και στην Αθήνα, με συγκρούσεις, πυροβολισμούς και πολλά θύματα...

Η διεθνής ηγεσία ήταν ακόμη μη τυφλά προσκολλημένη στις παλιές αντιλήψεις. Επιδίωκε την επίλυση των διεθνών προβλημάτων με την πολιτική και στρατιωτική δύναμη και όχι με την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Επακόλουθο της βρετανικής αδιαλλαξίας ήταν ο αγώνας της ΕΟΚΑ. Στην πρώτη προκήρυξή της την 1η Απριλίου 1955, με την οποία ο Αρχηγός Διγενής ανακοίνωνε την έναρξη του αγώνα, μετα-

ξύ άλλων έγραφε: «Είναι καιρός να δείξωμε εις τον κόσμον ότι, εάν η διεθνής διπλωματία είναι άδικος και εν πολλοίς άνανδρος, η κυπριακή ψυχή είναι γενναία. Εάν οι δυνάσται μας δεν θέλουν να αποδώσουν την λευτεριά μας, μπορούμε να την διεκδικήσωμε με τα ίδια μας τα χέρια και με το αίμα μας».

Το κυπριακό πρόβλημα ήταν εξαρχής πρόβλημα ελευθερίας και αυτοδιάθεσης του κυπριακού λαού. Οι Βρετανοί όμως, θέτοντας τα συμφέροντα της αυτοκρατορίας τους πάνω από το διεθνές δίκαιο και πάνω από τις αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αρνήθηκαν να παραχωρήσουν στον κυπριακό λαό τα νόμιμα δικαιώματά του και για να δικαιολογήσουν τη συμφεροντολογική αυτή στάση τους προσπάθησαν να μετατρέψουν το κυπριακό πρόβλημα σε θέμα διακρατικής διαφοράς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Με πρόσχημα την τουρκική μειονότητα του 18%, η αγγλική διπλωματία ενέπλεξε στο κυπριακό και την Τουρκία, παρόλο που η τελευταία με την συμφωνία της Λωζάνης το 1923 είχε παραιτηθεί από κάθε δικαίωμα επί της Κύπρου. Κάλεσε στις 29 Αυγούστου 1955 την Ελλάδα και την Τουρκία σε «Τριμερή Διάσκεψη» στο Λονδίνο, μετατρέποντας το κυπριακό σε ελλη-

νοτουρκική διαφορά με τη Μεγάλη Βρετανία να ασκεί ρόλο διαιτητή. Πριν ακόμη λήξει η διάσκεψη, οι Τούρκοι, ακολουθώντας τη γνωστή τους πολιτική της γενοκτονίας των αντιπάλων τους, προέβησαν σε οργανωμένες λεηλασίες, διωγμούς και βαναυσότητες εναντίον των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης...

Για την άμεση καταστολή του αγώνα οι Άγγλοι διόρισαν τον Οκτώβριο 1955 ως Κυβερνήτη της Κύπρου τον Αρχηγό του Αυτοκρατορικού Γενικού Επιτελείου Στρατή Χάρτινγκ, που είχε πείρα στην καταστολή επαναστατικών κινημάτων από τη συντριβή της εξέγερσης των Μάου-Μάου στην Κένυα. Ο Κυβερνήτης έφερε χιλιάδες καλά εκπαιδευμένου στρατού, εκατοντάδες θωρακισμένα αυτοκίνητα και ελικόπτερα και άρχισε ένα συστηματικό αγώνα για τη συντριβή της ΕΟΚΑ. Με το πρόσχημα της επιβολής του νόμου και της τάξης οι Άγγλοι παραβίαζαν κάθε ανθρώπινο δικαίωμα. Ψήφισαν ειδικούς νόμους με τους οποίους κατέστησαν την καταδυνάστευση του λαού νόμιμη και τον αγώνα για την ελευθερία παράνομο. Νόμιμη ήταν η σύλληψη και η χωρίς δίκη κράτηση χιλιάδων Ελληνοκυπρίων. Νόμιμη ήταν η εξευτελιστική σωματική έρευνα στους δρόμους και η χωρίς

ένταλμα έρευνα στα σπίτια οποιαδήποτε ώρα του εικοσιτετραώρου, νόμιμα ήταν τα ομαδικά πρόστιμα και η επιβολή κατ' οίκον περιορισμού. Νόμιμοι ήταν οι απαγχονισμοί και τα απεχθή βασανιστήρια των αγωνιστών. Ήταν όμως παράνομο να θέλεις την ελευθερία σου σύμφωνα με τις διεθνείς διακηρύξεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Χάρτινγκ πίστευε πως η συντριβή της ΕΟΚΑ ήταν υπόθεση μερικών εβδομάδων. Την ΕΟΚΑ όμως δεν μπόρεσε ποτέ να την εξουδετερώσει και έφυγε από την Κύπρο ντροπιασμένος περί το τέλος του 1957.

Για τέσσερα ολόκληρα χρόνια οι πόλεις, τα χωριά και οι βουνοπλαγιές της Κύπρου αντηχούσαν από τα συνθήματα «ΕΟΚΑ, ΠΕΚΑ, ΑΝΕ», «έξω οι Άγγλοι από την Κύπρο», «Ένωση και μόνο Ένωση». Οι Κύπριοι έβλεπαν τον αγώνα τους ως προέκταση της ελληνικής επανάστασης του '21, γι' αυτό και η ένωση με την Ελλάδα ήταν η μοναδική γι' αυτούς λύση του κυπριακού. Αγωνιστές και λαός δημιούργησαν μια εποποιία παρόμοια με τις λαμπρότερες σελίδες του ελληνισμού. Στην Κύπρο του 1955 αναβίωσε το πνεύμα του 1821 συνδυασμένο με το αρχαίο πνεύμα των Μαραθωνομάχων. Αγωνιστές και λαός επέδει-

ξαν ένα ανώτερο ήθος και έφτασαν τα όρια της ελληνικής κοινωνικής αρετής. Θα υπενθυμίσω μερικές τέτοιες πράξεις που αποκαλύπτουν το υψηλό ήθος του αγώνα του 1955.

Περιμένοντας τον απαγχονισμό τους στα κελιά των μελλοθανάτων οι καταδικασθέντες σε θάνατο αγωνιστές άκουαν κλασική μουσική και χόρευαν υποδεχόμενοι τους γονείς τους. Σταχυολογώ χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τις τελευταίες επιστολές τους:

Από επιστολή του Χαρίλαου Μιχαήλ: Περιμένουμε να φθάσουν οι γονείς μας, θα τους υποδεχθούμε με ζητοκραυγές και χειροκροτήματα. Αυτοί θα έχουν καμάρι ότι τα παιδιά τους πεθαίνουν για την πατρίδα.

Από επιστολή του Ανδρέα Παναγίδη: Και οι πέντε κατάδικοι θανάτου κάνουμε με την αγνή ψυχή μας και με τα πατριωτικά μας τραγούδια να λάμπουν και να δονούνται τα κελιά της φρίκης και του τρόμου, είναι τώρα κελιά λαμπερά χαράς και υπερηφάνειας.

Από επιστολή του Ανδρέα Ζάκου: Στη θέση που βρισκόμαστε ούτε με το μικροσκόπιο δεν μπορούμε να ανακαλύψουμε πού υπάρχει τραγωδία στο θάνατο.

(συνεχίζεται)

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Ο ΜΑΙΕΥΤΙΚΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

του **Γεωργίου Μποζώνη**,
Προέδρου τῶν Ὁμοτίμων Καθηγητῶν
τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ὁ Σωκράτης «ἀποτελεῖ τὴν κυρίαρχη προσωπικότητα τῆς ἀρχαιότητος». Ἀσκεῖ βαθύτατη ἐπίδραση ὃχι μόνο στοὺς συγχρόνους του ἀλλὰ καὶ στοὺς μεταγενεστέρους ὥς τὴν ἐποχή μας. Πολλοὶ τὸν ἀποδέχονται, τὸν θαυμάζουν, ἐμβαθύνουν στὰ νοήματα καὶ τὴν μέθοδο τῆς φιλοσοφίας του. Ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀρνηταί, οἱ κατήγοροι, ὅπως ὁ Ἄνυτος, ὁ Μέλητος καὶ ὁ Λύκων, πολλοὶ ἐκπρόσωποι τῆς κοινῆς γνώμης, ποὺ τὸν θεωροῦν ἄθεο, ἀφοῦ δὲν ἀποδέχεται τοὺς θεοὺς «οὓς ἡ πόλις νομίζει» καὶ διότι διαφθείρει τοὺς νέους. Ἄλλοι πάλι, ἀκόμη καὶ σύγχρονοί μας, ὅπως προσφάτως ἐπανελήφθη ἡ δίκη τοῦ Σωκράτους, θεωροῦν ἔνοχο τὸν Σωκράτη, διότι ἦτο ἀντιδημοκρατικὸς (!), φίλος τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἄρα ἡ καταδίκη του ἦτο νόμιμος (!).

«Ἀτοπώτατὸς εἰμι καὶ ποιῶ τοὺς ἄλλους ἀπορεῖν». Ἐφαίνετο πα-

ράδοξος ἀπὸ τὰ πρωτότυπα ἐπιχειρήματά του, ἀπὸ τὸ παρουσιαστικό του, τὴν ἐνδυμασία, τὴν ἀδιαφορία γιὰ τὸν πλοῦτο καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ. Κατ' αὐτὸν ἡ ψυχὴ εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὴ δὲν ξέρει τὸν θάνατο. Νεκρὸ εἶναι τὸ σῶμα ποὺ περιορίζεται σὲ βιολογικὲς λειτουργίες. «Εἴσω πάντα», ἔλεγε ὁ Πλωτῖνος ἐπαναλαμβάνοντας τὸν Σωκράτη. «Εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν», λέγει τὸ Εὐαγγέλιο. Τὸ βάθος τῆς ψυχῆς ἀποκαλύπτει τὴν οὐσίαν της. Ὅταν ἡ ἀνάγκη συνειδητοποιεῖ τὸν ἑαυτὸ της μεταλλάσσεται σὲ πόθο γιὰ τὴν γνώση, τὴν ἀνωτερότητα, τὴν τέχνη ὡς ἔκφραση τοῦ κάλλους, τὴν ἀναζήτηση τοῦ ἄλλου ὡς γλωσσικὴ ἐπικοινωνία, ὡς συναισθηματικὴ μεταφορά, ὡς κοινοὶ σκοποί, ἀλληλοβοήθεια, συνεργασία, πνεῦμα κοινότητος. Ἡ λογικὴ ἐλευθερώνεται καὶ λειτουργεῖ ἀκολουθώντας τοὺς νόμους της. Κρίνει καὶ διαχωρίζει τὸ ὀρθὸ ἀπὸ τὸ ἐσφαλμένο. Τὸ ὑγιὲς

ἀπὸ τὸ νοσηρό, τὸ ὠφέλιμο ἀπὸ τὸ βλαπτικό. Διαπιστώνει τὴν συγγένεια τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἀρετή, ποὺ συνίσταται σὲ ἀγώνισμα, ὑπερνίκηση ἐμποδίων, συναίσθηση εὐθύνης, ποὺ ἄγει στὴν ἀποστολή. «Φιλοσοφοῦντά με δεῖ ζῆν».

Ἡ μαιεία τῆς μητέρας τοῦ εἶναι καὶ δική τοῦ μαιεία. Ἐκείνη ἔφερνε στὸν κόσμον ζῶσες ὑπάρξεις, ὁ Σωκράτης ἐμαίευε τοὺς πόθους τοῦ ἀνθρώπου στὴν συνειδητότητά των ποὺ τείνουν στὴν ἀρετή, ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸν σύγχρονον ὁρο ἀξία. Ὅ,τι ποθεῖς ἀξίζει νὰ τὸ πραγματώσης. Καὶ ἡ ἀξία, ποὺ στὴν ἀρχαία γλῶσσα ἐσήμαινε τὴν ἀνταλλακτικὴ δυνατότητα, ἰσοσταθμίζει δύο διαφορετικὰ ἀγαθὰ. Προσφέρω τόσα ὅσα ἀντίστοιχα λαμβάνω. Ἡ ἀγορὰ (ἀγείρω) ὡς τόπος συναντήσεως, ἀνταλλαγῆς ὑλικῶν ἀγαθῶν μεταβάλλεται σὲ τόπο συγκεντρώσεως προσώπων ἀπὸ ποικίλους λόγους. Ἡ ἀξία ὡς ὁρος λαμβάνει μεταφορικό, ἠθικό, καλλιπечνικό, δημιουργικὸ νόημα.

Γιὰ τὸν Σωκράτη ὁ διάλογος λαμβάνει πρωταρχικὴ σημασία. Ἔχει ὡς ἀφετηρία τὸ ἀπορεῖν, τὸ ἐρωτᾶν, πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι. Τὸ «τί ἐστὶ» καὶ τὸ «τί ποτ' ἐστὶν ἄνθρωπος» μεταθέτουν τὴν προβληματικὴ τῶν φι-

λοσόφων. «Ὅλοι οἱ προσωκρατικοὶ εἶχαν στρέψει τὸ ἐνδιαφέρον των στὴν σύσταση καὶ τὴν φύση τοῦ σύμπαντος. «Πῶς ὁ κόσμος ἔφυ», ποιὰ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ σύμπαντος καὶ «τίσιν ἀνάγκαις γίνεταί ἕκαστα τῶν οὐρανίων». Ἀναζητοῦσαν τοὺς σταθεροὺς νόμους, ποὺ διέπουν τὸ σύμπαν. Ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει τὴν προβληματικὴ. Στρέφεται στὸν ἄνθρωπο. Ἡ μαιεία τοῦ ἐδράζεται στὴν λογικὴ τοῦ διαλόγου. Ὁ μονόλογος παραπλανᾷ, ἰδίως ἐὰν ὁ ὁμιλητὴς εἶναι ρήτωρ, διότι μειώνει ἢ καὶ ἀποκρύπτει τὰ ἀσθενῆ ἐπιχειρήματα καὶ τονίζει τὰ ἰσχυρά. Σκοπὸς τοῦ εἶναι ἡ πειθῶ, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀληθείας τοῦ θέματος. Στὸν σωκρατικὸν διάλογο ὑφίσταται κλιμάκωση. Ἡ γλωσσικὴ ἐπικοινωνία ἀποβαίνει συμβίωση καὶ αὐτὴ μεταμορφώνεται σὲ «μέθεξι». Ἡ ἀλλοτριώση γίνεται ἀφοσίωση. Ὁ διάλογος ἀποκτᾷ οὐσιαστικότητα, ποὺ ἐκφράζει τὴν δημοκρατίαν ὅλῃς τῆς τῆς διαδικασίης.

Ὁ Σωκράτης ἐβίωνε ὅσα ἐπίστευε - «αὐτὸς αὐτοῦ τὸν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα» (Πλ. Λάχ. 188d) -, εἶχε θάρρος ἀκατάβλητο, ὥστε νὰ εἶναι πρῶτος στὶς μάχες καὶ μὲ τὴν ἀδυσίνη του ἔσωσε τὸν Ἀλκιβιάδην στὴν

μάχη της Ποτιδαίας τὸ 432 π.Χ. Ἦτο δίκαιος, ὥστε νὰ μὴ βλάβη κανένα, σώφρων, ὥστε νὰ διαλογίζεται καὶ νὰ πράττῃ τὰ ὀρθά. Κατ' αὐτὸν ἡ ὀρθὴ σκέψη ἄγει σὴν ὀρθὴ πράξη. Γί' αὐτὸ ἡ εὐπραξία ἦτο εὐτυχία. Ἀπέρριπτε τὴν θεότητα τῆς τύχης ὡς φαντασίωση ἐλπίδας καὶ ἐδέχετο τὴν πράξη, ἡ ὁποία ὡς ἐναρμόνιση λογικῆς καὶ ἀγῶνος ἀπέβαινε εὐπραξία, ὡς πνευματικὴ ἀπόλαυση, ὡς πραγμάτωση τοῦ σκοποῦ. Ἦτο σταθερὸς στὸν χαρακτήρα καὶ ἀκατάβλητος σὺν ἀποφάσεις. Ἡ μαιευτικὴ τοῦ ἀκολουθοῦσε σταθεροὺς βηματισμούς· ἔθετε τὸ ἐρώτημα, ἀνέμενε ἀπὸ τὸν ἄλλον τὴν ἀπάντηση, ἀκολουθοῦσε ἔλεγχος τοῦ περιεχομένου τῆς ἀποκρίσεως, ἀνασκευὴ τῶν λεγομένων ὡς μὴ ὀρθῶν, μὲ κατάληξη τὴν ἀπόρριψη· «ἀλλ' ὦ Σώκρατες» «οὐκ ἔχω λέγειν». Ἐντεῦθεν ὁ φιλόσοφος προχωροῦσε πρὸς τὴν θετικὴ διατύπωση καὶ λύση τοῦ προβλήματος μὲ τὴν ἐπαγωγικὴ μεθοδολογία, γιὰ τὴν ὁποία ἐγράψαμε, πού ὠδηγοῦσε στὸν ὀρισμὸ, πού εἶναι σαφές, διακριτὸς καὶ ἀνεπίδεκτος ἀντιρρήσεως καθορισμός.

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη ὡς μεθοδολογία δύναται νὰ διατυπωθῇ σὲ μία σελίδα. Κι ὅμως εἶναι μεστὴ περιεχομένου,

ἐνέχει λογικότητα, κάνει χρῆση τοῦ ἐπιχειρήματος σύμφωνα μὲ τὴν αἰτιότητα, τὴν τελικότητα καὶ τὴν ἀποφυγὴ τῆς ἀντιφάσεως. Ἡ μαιευτικὴ τοῦ ἐκφράζει τὸν πυρῆνα τῆς παιδείας, πού δὲν εἶναι μίμηση, μηχανικὴ ἐπανάληψη τῶν διδασθέντων, ἀλλὰ βαθυτάτη ἐνατένιση τῆς ἀληθείας. «Παιδεῖαν πρώτην διὰ Μουσῶν καὶ Ἀπόλλωνος». «Τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παίδων παιδεῖαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην τέλεον γενέσθαι, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης» (Νόμ. Α' 643ε).

Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία, πού τοῦ ἐμπνέει τὴν ἐπιθυμία καὶ τὸν ἔρωτα νὰ γίνῃ ἄριστος πολίτης, δηλαδὴ κοινωνικὸς ἄνθρωπος, πού ξέρει νὰ πειθαρχῇ στὴν ἐξουσία ἢ νὰ ἀσκήσῃ ἐξουσία, ἐφ' ὅσον ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα, μέσα σὲ πνεῦμα δικαιοσύνης.

Ὡς ὄργανο τῆς μαιευτικῆς ἡ παιδεία ἀποκτᾷ μέγα βάθος καὶ οὐσιαστικότητα, διότι παραλαμβάνει τὸ ἄτομο μὲ τὶς ιδιότητες πού τὸ διαφοροποιοῦν ἀπὸ τὰ ἄλλα ἄτομα καὶ τείνει σὴν ἐλεύθερη συνειδητὴ προσπάθεια νὰ προσοικειωθῇ τοὺς πόθους ὡς ἀξίες καὶ νὰ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν πραγμάτωσή των. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ τελειότητα, «ὁμοί-

ωσις θεῶ». Διαμορφώνει τὸν ἑαυτό του σὲ προσωπικότητα, ποὺ ξέρεי τί ζητεῖ ἀπὸ τὴν ζωή, πῶς νὰ ἀγωνίζε-ται καὶ πῶς νὰ ἐπιτυχάνη. Μέσα σὲ τέτοια θεώρηση ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος δὲν συνιστοῦν ἀντίθεση, ἀλλ' ὑπέρ-βαση. Ἀφοῦ ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ὄντος, συνεχίζει νὰ ὑπάρχη καὶ ὅταν ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα.

Φυσικὰ ἡ παιδεία δὲν εἶναι μονῆρες φαινόμενο. Τὸ ἐγὼ δὲν πραγματώνει τίς ἀξίες χωρὶς τὸ σύ. Μέσα στὴν «μέθεξι» τοῦ ἐγὼ πρὸς τὸ σὺ πραγματώνονται τὰ μεγάλα. Τὸ σὺ δὲν εἶναι πρᾶγμα πρὸς κτή-ση οὔτε ὄργανο πρὸς χρήση. Τὸ σὺ εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα ἐγὼ, ἓνα alter ego. Ὅταν ἀναγνωρίζης στὸν ἄλλον τίς ἀρετὲς ποὺ ἐσὺ δὲν ἔχεις, τότε ἀρχίζει ἡ πρόοδος. Σοῦ ζητῶ αὐτὸ ποὺ μπορεῖς, μοῦ προσφέρεις αὐτὸ ποὺ δὲν ἔχω. Εἶναι συνεχὴς ἄνο-δος. Ὅσο ἀνέρχεσαι θαυμάζεις κι ὅσο θαυμάζεις μεγαλουργεῖς. Στὸ «Συμπόσιο» τοῦ Πλάτωνος φαίνο-νται οἱ ἀναβαθμοὶ τῆς μεγαλωσύνης κατὰ τὴν Διοτίμα. Δίνει τὸ «μέγιστον μάθημα». Τοῦτο θυμίζει τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ, «ἐστηριγμένην ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρα-νόν» (Γέν. κη', 12).

Τὸ «γνῶθι σαυτόν» ἐγκρύ-πτει τὸ ἀξιολογικὸ νόημα τῆς ζωῆς. Ὁ Σωκράτης εἶναι γεμάτος ἀπὸ μεγαλωσύνη. Ἐζησε τὴν ἐποχὴ του, ἀλλὰ ξεπέρασε τὴν ἐποχὴ του. Δὲν ἔγραψε τίποτα καὶ ὅμως ἡ φιλο-σοφία του συγκινεῖ κι ἐμᾶς. Ἡ φιλο-σοφία του ἦταν ἡ ζωὴ του καὶ ἡ ζωὴ του ἡ φιλοσοφία του. Ἡ ὠριμότητά του ἀκτινοβολοῦσε «κάλλος ἀμήχα-νον». Αὐτὸς μὲ τοὺς ἐξωγκωμένους ὀφθαλμούς, τὴν ρῖνα τὴν σιμὴ, αὐτὸς ποὺ ἔμοιαζε μὲ σειληνὸ, εἶχε ἐντὸς του ἀγάλματα χρυσᾶ, «πάγκαλα» καὶ «θαυμαστά». Εἶναι ὑποδειγματικὴ ἡ προσευχὴ τοῦ Σωκράτη· «δοίπτε μοι καλῶ γενέσθαι τᾶνδοθεν, ἔξωθεν δὲ ὅσα ἔχω, τοῖς ἐντὸς εἶναί μοι φι-λία· πλούσιον δὲ νομίζοιμι τὸν σο-φόν» (Φαίδρ. 279bc). Ὁ Σωκράτης ὡς πρόσωπο ἐνώνει, συνθέτει τίς ἀρετὲς σὲ κάλλος, ποὺ ἀκτινοβολεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὴν ζωὴ, τὴν φύση, ποὺ εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ. Εἶναι φιλία ἀκατάλυτη, εἶναι εὐδαιμονία, εἶναι πλοῦτος ἀπὸ θρί-αμβο ἀγωνίσματος, ποὺ ὀλοκληρώ-νεται σὲ σοφία. Ὁ θάνατος τοῦ φι-λοσόφου εἶναι μουσικὴ, σὰν τὸν κύ-κνο, ποὺ λέει τὸ ὠραιότερό του τρα-γούδι, τὴν ὥρα ποὺ πεθαίνει.

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

του **Στ. Ριμπά**,

τ. Δ/ντή Παιδαγωγικής Ακαδημίας

Ποια η φιλοσοφία του εκπαιδευτικού συστήματος σήμερα; Μήπως απουσιάζει η κοσμοθεωρία και ως μοναδικό κριτήριο αναγνωρίζεται η χρηστικότητα και η ανταποδοτικότητα; Μήπως παρατηρείται ένας μονομερής προσανατολισμός παροχής πληροφοριών και όχι Παιδείας που παραπέμπει στο «πάσα επιστήμη χωριζομένη αρετής πανουργία και ου σοφία φαίνεται»;

Μήπως ο οργάνωση και η διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος είναι πολύ συγκεντρωτική και δεν επιτρέπει την οργάνωση της εκπαίδευσης ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και τις ιδιαιτερότητες του τόπου - του μικρού ή του μεγάλου - που λαμβάνει χώρα η μάθηση;

Μήπως το αναλυτικό πρόγραμμα δεν είναι ευέλικτο και στην οργάνωσή του δεν έχει θέση η πλούσια παράδοση της Πατρίδας μας, την οποία αρκετοί ξένοι σέβονται περισσότερο από μας;

Έχουν οι εκπαιδευτικοί την ανάλογη προπαρασκευή για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας με τις υπερβολικές ίσως τάσεις για πολυπολιτισμικότητα; Έχουν

γερές βάσεις κοσμοθεωρητικής και φιλοσοφικής κατάρτισης; Πόσο προετοιμάζονται και πόσο αξιολογούνται για το έργο τους; Είναι θετική η διάθεση του εκπαιδευτικού απέναντι στο μαθητή κι απέναντι στη σχολική εργασία του; Του τονώνει την αυτοπεποίθηση και του δείχνει σεβασμό για ό,τι είναι και για ό,τι μπορεί να κάνει; Επεκτείνει τις δραστηριότητες των μαθητών σε φιλανθρωπικές δράσεις αγάπης;

* * *

Από τα παραπάνω ερωτήματα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η αγάπη του μαθητή για το σχολείο δεν καθορίζεται μόνον από τη στάση του μαθητή. Για να αγαπήσει ο μαθητής το σχολείο και να προσέλθει να εργαστεί, να συνεργαστεί, να παράξει έργο και να «ολοκληρωθεί» κατά το δυνατόν, είναι απαραίτητο να έχουν εξασφαλιστεί και να συντελούν πολλοί παράγοντες. Και κυρίως:

-Η όλη εκπαίδευση να έχει σχεδιαστεί και οργανωθεί πάνω σε κατάλληλη κοσμοθεωρία και φιλοσοφία, έτσι ώστε να αποβαίνει Παιδεία.

-Η οργάνωση και διοίκηση να είναι ευέλικτη και αποκεντρωτική (αλλά και συγκεντρωτική για τις βασικές παιδαγωγικές αρχές).

-Το αναλυτικό πρόγραμμα να έχει μεν βασικό κορμό για όλα τα σχολεία, αλλά να δίνει και στον εκπαιδευτικό την ευχέρεια να το εμπλουτίζει αναλόγως. (Στο γενικό κορμό του να περιλαμβάνει τη γλώσσα, τα φυσικομαθηματικά, τη σύγχρονη τεχνολογία αλλά και στοιχεία φρονηματιστικά.)

-Να λειτουργεί σε γενικές γραμμές σύστημα αξιολόγησης και διά βίου εκπαίδευσης των δασκάλων.

-Το διδακτήριο εξάλλου πρέπει να είναι άνετο, προσπó, ευχάριστο, ώστε να εμπνέει και να προσκαλεί το μαθητή να είναι μαζί του. Προς τούτο πρέπει να υπάρχουν χώροι για γυμναστική, αθλοπαιδιές κ.τ.ό.

-Περισσότερο και πάνω απ' όλα να υπάρχει ο απαιτούμενος σεβασμός του προσώπου του μαθητή σαν μια ξεχωριστή, ανεπανάληπτη προσωπικότητα, που θα πρέπει να του μάθουν να έχει δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις, να εργάζεται και να συνεργάζεται, να τηρεί τους κανόνες και τους νό-

μους του σχολείου, να προστατεύει γενικά το σχολείο του και να το αγαπάει, όπως θα αγαπούν όλοι οι άλλοι αυτόν. Οι μαθητές να γίνονται αποδεκτοί, να τους ενθαρρύνουν, να τους διευκολύνουν να ξεπερνούν τις όποιες δυσκολίες. Να μπορούν να πλησιάζουν το δάσκαλό τους και με θάρρος να τον ρωτούν και να τον συμβουλευούνται. Να τον θεωρούν σαν ένα έμπιστο φίλο τους. Να αγαπούν τον δάσκαλο, αφού θα νιώθουν ότι τους αγαπάει και αυτός, αλλά βέβαια και να τον σέβονται. Στη μαθησιακή διαδικασία οι μαθητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά και αποτελεσματικά. Να έχουν υπόψη τους ότι θα εξετάζονται για να δείξουν πόσο έμαθαν αυτό που πρέπει να μάθουν, δηλαδή να αξιολογούνται τακτικά, αφού αυτό θα συνάδει πάντοτε προς το συμφέρον τους.

Συμπερασματικά και σε γενικές γραμμές, το σχολείο να είναι από όλες τις απόψεις τόπος χαράς, εργασίας, δημιουργίας, συνεργασίας, διαιλόγου, αντιπαράθεσης, σύγκρισης, κριτικής, συμπερασμάτων, παραγωγής, ευγενούς άμιλλας και πολιτισμού.

Ύμνος Μεγ. Σαββάτου

Σήμερον ὁ ᾄδης στένων βοᾷ· συνέφερε μοι, εἰ τὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντα μὴ ὑπεδεξάμην· ἐλθὼν γὰρ ἐπ' ἐμέ, τὸ κράτος μου ἔλυσε· πύλας χαλκᾶς συνέτριψε· ψυχὰς ᾗς κατεῖχον τὸ πρὶν, Θεὸς ὢν, ἀνέστησε. Δόξα, Κύριε, τῷ σταυρῷ σου καὶ τῇ ἀναστάσει σου.

ΑΓΓΙΓΜΑ ΔΕΟΥΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΑΣ

τῆς **Μερόπης Ν. Σπυροπούλου**,
Όμοτ. Καθηγήτριας Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μὲ ἀφορμὴ τὴν σχετικὴ ἀφή-
γηση μιᾶς φίλης της, ἡ Μα-
ρία ἀξιώθηκε νὰ παρακολουθήσει
μία μοναδικὴ - σὲ νόημα καὶ μὴνύ-
ματα- περιφορὰ Ἐπιταφίου, ποὺ θὰ
τῆς μείνει ἀξέχαστη. Ἦταν αὐτὴ ποὺ
γίνεται ἀπὸ ἓνα μικρὸ ἐκκλησιάκι,
κτισμένο στὸν περίβολο ἐνὸς ἀπὸ τὰ
μεγαλύτερα Νοσοκομεῖα τῆς Ἀθή-
νας.

Μετὰ ἀπὸ μία κατανυκτικὴ ἀκο-
λουθία τῶν Παθῶν, ὅταν ἦρθε ἡ
ὥρα τῆς ἐξόδου, ἐθελοντὲς ἀπὸ
τὸ ἐκκλησίασμα προθυμοποιήθη-
καν νὰ σηκώσουν τὸν Σταυρό, τὸ
μικρὸ κουβούκλιο, ποὺ ἦταν λιτὰ καὶ
ὁμορφα στολισμένο μὲ γαρδένιες,
καὶ τὸν χρυσοκέντητο Ἐπιτάφιο. Σι-
ωπηλὰ καὶ μὲ τάξη σχηματίστηκε ἡ
μικρὴ πομπή. Μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἱε-
ρέα καὶ μὲ συνοδεία τὰ ἱερὰ ἐγκώ-
μια ποὺ ἀκούγονταν ἀπὸ τοὺς ψάλ-
τες τοῦ Ναοῦ, ἀλλὰ κι ἀπὸ ὅλο τὸ
ἐκκλησίασμα, βγῆκαν ἀπὸ τὸν Ναὸ
καὶ κατευθύνθηκαν πρὸς τὸ Νοσο-
κομεῖο.

Χωρὶς στάση, ἀνέβηκαν ψάλλο-
ντας στὸν ὄγδοο ὄροφο τοῦ κτηρίου,

ὅπου ἄρχισε τὸ τελετουργικὸ τῆς δε-
ήσεως, μέσα στὸν μεγάλον κεντρικὸ
διάδρομο. Ὅσοι ἀσθενεῖς ἦταν σὲ
θέση νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τὰ κρεβάτια
τους, εἶχαν σταθεῖ μπροστὰ ἀπὸ τὶς
πόρτες τῶν θαλάμων, μὲ μιάν ἀνεί-
πωτη καρτερικότητα, ἐνῶ, δίπλα,
τοὺς παραστέκονταν οἱ νοσηλεύτρι-
ες καὶ οἱ γιατροί.

Μὲ φανερὴ κατάνυξη καὶ μὲ μιὰ
διάχυτη συγκίνηση ποὺ φόρτιζε τὴν
ἀτμόσφαιρα, ἄκουγαν ὅλοι τὴν δέ-
ηση «ὕπὲρ τῶν νοσοῦντων καὶ τῶν
νοσηλευομένων, ὑπὲρ τῶν ἱατρῶν
καὶ τῶν νοσηλευτῶν», κι ἔκαναν σι-
ωπηλὰ τὸν σταυρὸ τους. Μερικοὶ
ἄπλωναν δειλὰ τὸ χέρι γιὰ νὰ πά-
ρουν ἓνα φυλλαράκι ἀπὸ τὰ λου-
λούδια ποὺ στόλιζαν τὸν Ἐπιτάφιο.
Ἦεπε, τὸ φιλοῦσαν καὶ τὸ ἔχωναν
βιαστικὰ στὸν κόρφο τους σὰν φυ-
λαχτό.

Κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ εἶχαν
ἀκολουθήσει τὴν πομπή, μόλις τε-
λείωσε ἡ δέηση, στράφηκαν πρὸς
τοὺς ἀσθενεῖς μὲ τὴν εὐχή:

-Περαστικά σας καὶ Καλὴ Ἀνά-
στασι!

Τὰ «εὐχαριστῶ» ποὺ ἦρθαν γιὰ ἀπάντηση, συνοδεύονταν κι ἀπὸ ἓνα ἀχνὸ χαμόγελο ποὺ φώτιζε τὰ χλωμὰ πρόσωπα.

Ἐπειδὴ ἦταν ἡ πρώτη φορά ποὺ ἡ Μαρία παρακολουθοῦσε αὐτὴν τὴν περιφορά, νόμιζε ὅτι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ συνεχιζόταν τὸ τελετουργικό, μὲ τὴν πομπὴ νὰ κατεβαίνει σὲ κάθε ἓναν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὁρόφους καὶ νὰ σταματᾷ γιὰ μία δέηση στὸ κέντρο τοῦ ἀντίστοιχου κεντρικοῦ διαδρόμου. Ὅμως, ἀμέσως διαπίστωσε ὅτι εἶχε κάνει λάθος. Ὁ ἱερέας, προχώρησε ἀποφασιστικὸς στὸν διάδρομο, προσπερνώντας τὴ σκάλα, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη πομπή. Κι ἐκείνη ἀναρωτήθηκε: «Μὰ ποῦ πάει ἀπὸ δῶ; Δὲν θὰ κατεβούμε στὸν ἔβδομο;»..

* * *

Σὲ λίγο κατάλαβε. Ὁ ἱερέας εἶχε τὴν ἔγνοια καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Αὐτοὺς ποὺ δὲν μπόρεσαν νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τὰ κρεβάτια τους γιὰ νὰρθοῦν νὰ σταθοῦν στὸν διάδρομο. Κοιπάζοντας, ὁ καλὸς αὐτὸς ποιμένας, μέσα ἀπὸ τὶς ἀνοιχτὲς πόρτες, ὅταν ἔβλεπε ὅτι ὑπῆρχαν ξαπλωμένοι ἀσθενεῖς, ἔκανε ἓνα νεῦμα στοὺς πιστοὺς ποὺ κρατοῦσαν τὸν Ἐπιτάφιο. Κι αὐτοὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν ψάλλοντας, περνοῦσαν

προσεκτικὰ ἀπὸ τὶς στενὲς πόρτες καὶ πλησίαζαν, ὅσο πιὸ κοντὰ γινόταν, στὰ κρεβάτια ὅλων τῶν ἀνήμπορων ἀσθενῶν.

Κι ἐκεῖνοι ποὺ περίμεναν, μὲ μίαν ἀνείπωτη λαχτᾶρα στὸ κουρασμένο τους βλέμμα, βουρκωμένοι, ἀλλὰ καὶ μὲ μίαν ἀπίστευτη θέληση, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἱερέα ἢ καὶ κάποιου δικοῦ τους, προσπαθοῦσαν ν' ἀνασηκωθοῦν λίγο, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἀγγίξουν, ἔστω, τὴν ἱερὴ ἀναπαράσταση τοῦ νεκροῦ Χριστοῦ καὶ νὰ κάνουν τὸν σταυρὸ τους μὲ τὸ τρεμάμενο καὶ ταλαιπωρημένο ἀπὸ τοὺς ὁροὺς χέρι τους. Μετά, καθὼς ξάπλωναν πάλι, στὸ πρόσωπό τους ἀπλώνόταν μιά ἀπερίγραπτη γαλήνη καὶ ἀγαλλίαση. Λὲς καὶ οἱ πόνοι τους εἶχαν γλυκάνει κι ἡ μοναξιά τους εἶχε ἐκμηδενιστεῖ ἀπὸ τὴν ζωοδότρα ἐλπίδα ποὺ ἄφηνε πίσω του τὸ μυρωμένο πέρασμα τοῦ νεκροῦ Θεανθρώπου, στὴν πορεία Του πρὸς τὴν Ἀνάσταση.

Ἡ σκηνὴ ἐπαναλήφθηκε δεκάδες φορές, σὲ κάθε ὁροφὸ τοῦ Νοσοκομείου, σὲ κάθε διάδρομο, σὲ κάθε ἀντίστοιχο θάλαμο. Κι ἐκείνη, ἐντυπωσιασμένη, συνέχισε νὰ παρακολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ τὰ ὅσα συνέβαιναν, πάντα μὲ τὴν ἴδια ὑπομονὴ τοῦ ἱερέα, τὸν ἴδιο σιωπηλὸ κόπο τῶν ἀνδρῶν ποὺ σήκωναν τὸ ἱερὸ φορ-

τίο καὶ τὴν ἴδια συγκινητικὴ ἀνταπόκριση τῶν ἀσθενῶν.

* * *

Σ´ ἓναν, σχεδὸν ἄδειο, θάλαμο τοῦ τρίτου ὀρόφου, ὁ ἡλικιωμένος ἀσθενής ποὺ ἦταν στὸ κρεβάτι δίπλα στὴν πόρτα, συνόδεψε τὸ πέρασμα τοῦ ἱερέα καὶ αὐτῶν ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν σιγοψάλλοντας κι αὐτὸς μὲ γλυκεῖα φωνὴ καὶ μὲ κατάνυξη τὸ «ὦ γλυκύ μου ἔαρ...». Ἔτοιμος νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸν θάλαμο, ὁ ἱερέας ἔριξε μιὰ ματιὰ στὰ ἄδεια κρεβάτια.

Καὶ τότε τὸν εἶδε.

Στὸ βάθος, στὸ τελευταῖο κρεβάτι δίπλα στὸ παράθυρο, ἦταν ξαπλωμένος ἓνας μελαμπὸς μεσόκοπος ἄνδρας. Μὲ βλέμμα ποὺ εἶχε κάπι τὸ παρακλητικὸ, κοίταζε πρὸς τὸν ἱερέα. Κι ἐκεῖνος, ψάλλοντας, κατευθύνθηκε πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἔχοντας πίσω του καὶ τοὺς ἄνδρες ποὺ κρατοῦσαν τὸν Ἐπιτάφιο. Ψάλλοντας πάντα, ἔκανε νόημα νὰ φέρουν τὸν Ἐπιτάφιο ἀκόμα πιὸ κοντά, ἔσκυψε κι ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ ἀρρώστου. Ἐκεῖνος θέλησε ν´ ἀνασηκωθεί λίγο πιὸ πολὺ καί, μ´ αὐτὴν τὴν κίνηση, ἓνα λουλούδι κύλησε ἀπὸ τὸ ἱερὸ πανὶ πάνω στὸ λευκὸ σεντόνι. Ὁ μελαμπὸς ἄνδρας τὸ ἄγγιξε ἀπαλά, θὰ

ἔλεγε μὲ δέος. Ὑστερα, τὸ πῆρε στὸ χέρι του, τὸ ἔφερε πρῶτα στὸ μέρος τῆς καρδιᾶς του καὶ μετὰ στὰ χεῖλη του. Ὁ ἱερέας, ψάλλοντας πάντα, τὸν χαιρέτησε μ´ ἓνα βλέμμα γεμάτο συμπάθεια καὶ κατανόηση καὶ κατευθύνθηκε πρὸς τὴν ἔξοδο.

Ἡ Μαρία εἶχε τόσο ἐντυπωσιαστεῖ ἀπ' αὐτὴν τὴ σκηνή, ποὺ ἔμεινε νὰ κοιτάζει ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀσθενὴ τοῦ τελευταίου κρεβατιοῦ, γαληνεμένο τώρα, μὲ τὸ λουλούδι πάντα στὸ χέρι. Τότε, ἄκουσε τὸν ἡλικιωμένο ἀσθενὴ νὰ ρωτᾷ:

-Σαμὶρ, μήπως εἶσαι χριστιανός;

-Ὁχι, κύριε Παῦλο... Εἶμαι Μουσουλμάνος... Ὅμως, ...ὅμως πιστεύω στὸν Θεὸ ποὺ εἶναι ἓνας γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ ὅλοι εἴμαστε παιδιὰ του...

Ἡ ἀπάντηση, μὲ κάπως σπασμένα ἐλληνικά, μὲ φωνὴ ἀργή καὶ βαθειά, ἀκούστηκε ὑποβλητικὴ μέσα στὸν σιωπηλὸ θάλαμο. Ὁ κύριος Παῦλος χαμογέλασε ἥρεμα. Γυρίζοντας νὰ φύγει γιὰ νὰ ἀκολουθήσει τοὺς ἄλλους, ἡ Μαρία τὸν ἄκουσε νὰ ψιθυρίζει: «...Ὁ Ἰωσήφ προσῆλθε τῷ Πιλάτῳ καὶ καθικετεύει λέγων. Δὸς μοι τοῦτον τὸν ξένον...».

Ἦταν μιὰ συγκλονιστικὴ περιφορὰ Ἐπιταφίου...

Ο ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΗ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟ ΔΡΑΜΑ

τοῦ **Γ. Δ. Κούβελα**,
πρ. Γυμνασιάρχου - Συγγραφέα

Τὰ μεγάλα καὶ συγκλονιστικὰ γεγονότα τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδας συγκινοῦν πάντοτε τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ. Ἰδιαίτερος ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Θεανθρώπου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ θείου δράματος ἀλλὰ καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς θείας ἀγάπης. Ἡ πορεία πρὸς τὸ Πάθος τοῦ Μεγάλου Ἀθώου ὑπῆρξε πάντοτε ἀστείρευτη πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ δημιουργίας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης.

Κορυφαῖοι καλλιτέχνες καὶ ζωγράφοι, ὅπως ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, ὁ Ραφαήλ, ὁ Λεονάρντο Ντὰ Βίντσι, ὁ Ροῦμπενς, ὁ Ρέμπραντ, ὁ Δομίνικος Θεοτοκόπουλος (Γκρέκο), ὁ Πανσέληνος, ὁ Κόντογλου καὶ πολλοὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, παρουσίασαν μεγάλα ἔργα τέχνης, τὰ ὁποῖα κοσμοῦν ναοὺς καὶ μουσεῖα. Ἐξοχοὶ μουσικοί, ὅπως ὁ Μπετόβεν, ὁ Μπάχ, ὁ Μότσαρτ, ὁ Χάυντν, ὁ Λιστ καὶ ἄλλοι, βυζαντινοὶ ὑμνογράφοι, ὅπως ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ὁ Ἰωάννης ὁ Δασκηνός, ὁ Ἀνδρέας Κρήτης, ὁ Κοσμάς ὁ Μελωδός, ἡ Κασσιανὴ καὶ ἄλλοι, συνέθεσαν ὑπέροχες μουσικὲς δημιουργίες, οἱ ὁποῖες ὑψώνουν τὴν ψυχὴ καὶ τὸ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου πάνω ἀπὸ τὰ γήινα καὶ τὰ πεζά.

«Ἡ ποίηση συγκινεῖται ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῆς Σταύρωσης. Ὁ ποιητὴς

εἶναι ὁ πιὸ δεκτικὸς ἀπ' ὅλους, διότι ὁ ἴδιος εἶναι "πάσχων" καὶ καλεῖται νὰ ἐρμηνεύσει αὐτὸ τὸ πάθος», γράφει ἡ Ἑλένα Χατζηϊωάννου. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα τὰ «Ἐγκώμια» τοῦ Ἐπιφφίου Θρήνου, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν κορύφωση τῆς ἀνθρώπινης ὁδύνης, τὸ ξέσπασμα τῆς λατρείας τῶν πιστῶν πρὸς τὸν «νυμφίον» τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὰ τὰ ἐγκώμια, ἔχει γράψει ὁ ποιητὴς Ματθαῖος Μουντές, «εἶναι γεμάτα σπαραγμὸ καὶ λυρισμὸ»:

*ὦ γλυκύ μου ἔαρ,
γλυκύτατόν μου τέκνον,
ποῦ ἔδυσσεν τὸ κάλλος;*

*ὦ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου,
γλυκύτατόν μου τέκνον,
πῶς τάφῳ νῦν καλύπτει;*

Ἕλληνες καὶ πεζογράφοι, ὅπως ὁ Σολωμός, ὁ Παπαδιαμάντης, ὁ Παλαμᾶς, ὁ Παπατσώνης, ὁ Μωραϊτίδης, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Πολέμης, καὶ νεώτεροι, ὅπως ὁ Γ. Βερίτης, ἡ Ὁλγα Βότση, ἡ Εὐαγγελία Παπαχρήστου, ὁ Ν. Τυπάλδος, ὁ Π. Β. Πάσχος, ὁ Ν. Καμβύσης, ἡ Καίτη Χιωτέλλη καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἔδωσαν θαυμάσιους στίχους καὶ πεζογραφήματα, γεμάτα λυρισμὸ καὶ κατά-
νυξη.

Ὁ ποιητὴς Ἰωάννης Πολέμης ἔχει γράψει ἀρκετοὺς στίχους γιὰ τὰ Ἅγια Πάθη καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ ποιήματά του, ποὺ ἔγραψε τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ τοῦ 1913, ἔτος τῶν νικηφόρων βαλκανικῶν πολέμων, ἀπευθύνεται στὴν Παναγία Μπέρα τοῦ Θεανθρώπου καὶ ἐκφράζει τὸν πόνο τῆς μητρικῆς τῆς καρδιάς ἀπὸ τὴ σταύρωση τοῦ Γιοῦ τῆς. Λέει στὴν πρώτη στροφή:

*ὦ σύ, τοῦ μητρικοῦ οὐρανοῦ
τὸ πῶς λαμπρὸ ἀστέρη,
μπέρα τῶν μπετέρων!
Σύ, ποὺ φαρμακερὸ
μέσ τὴν καρδιά σου
ἐπέρασε τὸ δίκικοπο μαχαίρι
κρεμάμενο ὅταν εἶδες
τὸ γιό σου στὸ σταυρό!*

Παράλληλα, ἡ νεοελληνικὴ πα-
σχαλινὴ ποίηση μεταδίδει τὰ με-
γάλα μηνύματα τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς ἀγά-
πης, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὸν Σταυρὸ καὶ
τὸν ζωηφόρο Τάφο τοῦ Κυρίου. Μάλι-
στα, ἡ ἐλληνορθόδοξη χριστιανικὴ ποί-
ηση, μὲ τὴ βιωματικὴ ἐμπειρία τῆς, ἔχει
παρουσιάσει ὑπέροχους στίχους, στοὺς
οποίους ὑμνεῖ τὰ Θεῖα Πάθη καὶ ἐκφρά-
ζει τὴ συμμετοχὴ τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς
στὸ δράμα τοῦ Γολγοθᾶ.

Ὁ ποιητὴς Τάκης Παπατσώνης ὑμνεῖ
τὸν Σταυρό: «Νὰ εὐλογῆσεις τὴν οὐσία
τοῦ ξύλου... Ποιὸ βάρος φορτώθηκε,
ποιὸν πόνο φορτώθηκε. Ὅλου τοῦ κό-
σμου τοῦ καθηλωθῆκαν ὅλοι οἱ δρυμοὶ
τῆς ἀγωνίας. Χαῖρε, σταυρέ, ποὺ μὲ ὅλα
μονάχος ἐλπίδα σὺ ἀποβαίνεις στὶς ἐρη-
μώσεις».

Γράφει ὁ ποιητὴς Ματθαῖος Μουντὲς
γιὰ τὴν ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ πάνω στὸ
Σταυρό: «Ὁ Χριστὸς θὰ ἀγωνιᾷ πάνω
στὸ Σταυρὸ ὡς τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου.
Δὲν πρέπει νὰ κοιμηθοῦμε ὅλο αὐτὸ δι-
άστημα. Αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Πασκὰλ ἀνα-
φέρεται στὶς ἄγρυπνες ἡθικὲς συνειδή-
σεις. Πραγματικά, ὁ Χριστὸς ἀγωνιᾷ
στὴν ἀγωνία τοῦ κάθε ἀνθρώπου (...).
Κάθε χρόνο, τοῦτες τὶς ἡμέρες ἡ αἴσθη-
ση τῆς ἀγωνίας τοῦ Χριστοῦ κυριεύει τὶς
ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων. Ὅσοι διατηροῦν
ἀκόμη μέσα τους τὴν παιδικότητα καὶ τὴ
δεκτικότητα τῆς συγκίνησης, ἀνακαλοῦν
στὴ μνήμη τοὺς τὶς ὀδυνηρὲς ἐκεῖνες
ῥες».

Τὴ Σταύρωση τοῦ Θεανθρώπου ἔχει
ὑμνήσει καὶ ὁ ἀνώνυμος ἐλληνικὸς λαὸς
μὲ τὰ ῥαῖα δημοτικὰ ᾄσματα, τὰ ὁποῖα
ψάλλονται τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἢ σ' ἄλλα
μέρη τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ:

*Σήμερα μαῦρος οὐρανός,
σήμερα μαύρη μέρα,
ὅπου σταυρώσαν τὸν Χριστὸ
οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
Σήμερα ὁ κόσμος τρέμεται
καὶ τὰ βουνὰ ραγίζουν.*

Νὰ σημειώσουμε, τέλος, ὅτι σὲ
κάθε περιοχὴ τῆς πατρίδας μας
ὕπάρχουν ἔθιμα καὶ παραδόσεις, μὲ
τὶς ὁποῖες ἐκφράζεται ἡ συμμετοχὴ τοῦ
ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ τῆς φύσης στὸ κο-
ρυφαῖο γεγονός τῆς Σταυρώσεως τοῦ
Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐνα γεγονός
ποὺ ὀδηγεῖ στὴν Ἀνάσταση καὶ στὸν θρί-
αμβο τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ
ἀνθρώπου.

Ἰωάννου ια', 1 - 53Κείμενο

Ἦν δέ τις ἀσθενῶν Λάzarος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς... Ἠγάπα δέ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάzarον...

Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς. Λάzarος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμῃται. ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνήσω αὐτόν... Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτόν τεσσaras ἡμέρας ἥδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημεῖῳ... Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν καὶ εἶπε: ποῦ τεθήκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ. Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι. ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν... Ἰησοῦς οὖν, πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δέ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. Λέγει ὁ Ἰησοῦς. ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος Μάρθα. Κύριε, ἥδη ὀζει. τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς. οὐκ εἶπον σοι ὅτι ἐάν πιστεύσῃς, ὅψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον οὗ ἦν ὁ τεθνηκώς κείμενος.

ὁ δέ Ἰησοῦς ἤρε τοὺς ὀφθαλμούς ἂν ὡ καὶ εἶπε. πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἠκουσάς μου. ἐγὼ δέ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις. ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστώτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σὺ μέ ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε. Λάzarε, δεῦρο ἔξω. καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. λύσατε αὐτόν καὶ ἄφετε ὑπάγειν. Πολλοί οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δέ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον καὶ ἔλεγον. τί ποιούμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ;... εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδέ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλῃται. τοῦτο δέ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ

ἀρχιερεύς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν ὅτι ἐμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

Μετάφραση

Ἦταν τότε κάποιοι πού λεγόταν Λάзарος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀρρωστήσει. Αὐτὸς καταγόταν ἀπὸ τὴ Βηθανία, τὸ χωριὸ τῆς Μαρίας καὶ τῆς Μάρθας τῆς ἀδελφῆς της.

Ὁ Ἰησοῦς μάλιστα ἀγαποῦσε τὴ Μάρθα καὶ τὴν ἀδελφή της, καθὼς καὶ τὸν Λάζαρο. Καὶ δὲν ἔφυγε βέβαια ἀμέσως γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ καὶ νὰ θεραπεύσει τὸν Λάζαρο. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ ἔκανε ἀπὸ ἀδιαφορία, ἀλλὰ διότι ἀπέβλεπε στὴ φανέρωση τῆς δόξας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ἰησοῦς καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο εἶπε στοὺς μαθητές Του: Ὁ φίλος μας Λάζαρος ἔχει κοιμηθεῖ. Ἀλλὰ πηγαίνω νὰ τὸν ξυπνήσω.

Ὁ Ἰησοῦς, λοιπόν, ὅταν τὴν εἶδε νὰ κλαίει καὶ μαζί της νὰ κλαῖνε καὶ οἱ Ἰουδαῖοι πού εἶχαν ἔλθει πίσω της, συγκράτησε μὲ δριμύτητα τὸ συναίσθημα τῆς βαθιᾶς λύπης μέσα στὴν ψυχὴ Του καὶ ἀντέδρασε ἔντονα γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ σ' αὐτό.

Ὅταν, λοιπόν, ἦλθε στὴ Βηθανία ὁ

Ἰησοῦς, βρῆκε πεθαμένο τὸν Λάζαρο νὰ ἔχει ἤδη τέσσερις μέρες μέσα στὸν τάφο.

Καὶ μὲ φωνὴ ἡρεμν, ποῦ δὲν διακοπτόταν ἀπὸ λυγμούς, εἶπε: Ποῦ τὸν ἔχετε βάλει;

Ὅσοι ἦταν ἐκεῖ τοῦ εἶπαν: Κύριε, ἔλα νὰ δεῖς. Καὶ καθὼς πήγαινε στὸν τάφο, δάκρυσε ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ συμπάθεια γιὰ τὴ θλίψη τῶν δυὸ ἀδελφῶν.

Ὅταν, λοιπόν, οἱ Ἰουδαῖοι τὸν εἶδαν νὰ δακρύζει, ἔλεγαν: Δὲς πόσο τὸν ἀγαποῦσε!

Ὁ Ἰησοῦς, λοιπόν, ἐνῶ πάλι προσπαθοῦσε νὰ συγκρατήσει μέσα τοῦ τὴ συγκίνηση, ἦλθε στὸ μνημεῖο. Τὸ μνημεῖο αὐτὸ ἦταν μία σπηλιὰ ἀνοιγμένη σὲ βράχο, ποῦ τὴν εἰσοδὸς της τὴν ἔφραζε μία μεγάλη πέτρα.

Λέει τότε ὁ Ἰησοῦς: Πάρτε τὴν πέτρα. Τοῦ λέει ἡ Μάρθα, ἡ ἀδελφὴ τοῦ νεκροῦ: Κύριε, τώρα πᾶ μωρίζει ἄσχημα, διότι εἶναι τέσσερις μέρες νεκρός.

Τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς: Δὲν σοῦ εἶπα ὅτι ἐὰν πιστέψεις, θὰ δεῖς τὸν ἔνδοξο θρίαμβο τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τοῦ θανάτου μὲ τὴν ἀνάσταση τοῦ ἀδελφοῦ σου; Αὐτὴ θὰ εἶναι τὸ σύμβολο καὶ τὸ προμήνυμα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Μετά, λοιπόν, ἀπὸ τὴν παρατήρηση αὐτὴ τοῦ Κυρίου ἔβγαλαν τὴν πέτρα ἀπὸ τὴν εἰσοδο τοῦ σπηλαίου, ὅπου βρισκόταν ὁ νεκρός. Ὁ Ἰησοῦς τότε ὕψωσε τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ καὶ

εἶπε: Πάτερ, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ συντελεσθεῖ ἀμέσως τὸ θαῦμα καὶ σὲ εὐχαριστῶ πὺν μὲ ἄκουσες.

Ἐγὼ τὸ ἤξερα ὅτι πάντοτε μ' ἄκους. Ἀλλὰ εἶπα μεγαλόφωνα τὸ «εὐχαριστῶ», γιὰ νὰ τὸ ἀκούσει ὁ λαὸς πὺν σέκεται γύρω μου. Κι ἔτσι ἀφοῦ ὅλοι αὐτοὶ δοῦν πόση βεβαιότητα ἔχω ὅτι θὰ εἰσακουσθῶ, νὰ πιστέψουν ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλεις, ὅταν ἀκολουθήσει τὸ θαῦμα.

Κι ἀφοῦ τὰ εἶπε αὐτά, δείχνοντας τὴν κυριαρχικὴ ἐξουσία Του καὶ πάνω σπὸν ἴδιο τὸ θάνατο, κραύγαζε: Λάзарε, βγὲς ἔξω.

Κι ὁ νεκρὸς βγῆκε ἀπὸ τὸ μνημεῖο μὲ τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια τοῦ δεμένα μὲ ἐπιδέσμους, καὶ τὸ πρόσωπό του περιτυλιγμένο καὶ σκεπασμένο μ' ἓνα πλᾶτὺ ὕφασμα. Τότε εἶπε ὁ Ἰησοῦς σ' ἐκείνους πὺν παρευρίσκονταν ἐκεῖ: Λύστε τὸν καὶ ἀφῆστε τὸν μόνο καὶ χωρὶς βοηθῶ νὰ πάει σπὸ σπίτι του.

Μετά, λοιπόν, ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτό, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, αὐτοὶ πὺν εἶχαν ἔλθει νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴ Μαρία καὶ εἶχαν δεῖ μὲ τὰ μάτια τοὺς ὅσα ἔκανε ὁ Ἰησοῦς, πίστεψαν σ' αὐτόν.

Μερικοί, ὅμως, ἀπ' αὐτοὺς πὺν βρέθηκαν ἐκεῖ καὶ δὲν εἶχαν καλὲς διαθέσεις γιὰ τὸν Κύριο, πῆγαν στοὺς Φαρισαίους καὶ τοὺς εἶπαν ὅλα τὰ περιστατικὰ καὶ τὶς λεπτομέρειες τοῦ θαύματος πὺν ἔκανε ὁ Ἰησοῦς.

Τότε ἓνας ἀπ' αὐτούς, πὺν ὀνο-

μαζόταν Καϊάφας καὶ ἦταν ἀρχιερέας τοῦ ἀξιομνημόνευτου καὶ σωτηριώδους ἐκείνου ἔτους, τοὺς εἶπε: Ἐπειδὴ εἴστε ἀτολμοὶ καὶ ἄβουλοι, δὲν καταλαβαίνετε τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα πὺν πρέπει νὰ γίνουν.

Μετά, λοιπόν, ἀπ' αὐτὸ συγκάλεσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι σὲ σύσκεψη τὰ μέλη τοῦ συνεδρίου καὶ ἔλεγαν: Τί θὰ κάνουμε; Ὁ κίνδυνος πὺν μας παρουσιάζεται εἶναι μέγας, διότι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος κάνει πολλὰ θαύματα.

Οὔτε σας περνᾷ ἀπὸ τὸ νοῦ ὅτι μας συμφέρει νὰ θανατωθεῖ ἓνας ἄνθρωπος γιὰ χάρη τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ χαθεῖ ὁλόκληρο τὸ ἔθνος μας μὲ τὴν ὑποδούλωσή του στοὺς Ρωμαίους. Κι αὐτὸ δὲν τὸ εἶπε ἀπὸ μόνος του, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἦταν ἀρχιερέας τοῦ μοναδικοῦ ἐκείνου ἔτους, προφήτεψε ὅτι ὁ Ἰησοῦς, σύμφωνα μὲ τὸ καθορισμένο σχέδιο τοῦ Θεοῦ, θὰ πέθαινε γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴ σωτηρία τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους.

Καὶ θὰ πέθαινε ὄχι μόνο γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴ σωτηρία τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ συναθροίσει σ' ἓνα ποίμνιο κι ἓνα σῶμα τοὺς διασκορπισμένους σ' ὅλο τὸν κόσμο καλοπροαίρετους ἐθνικούς, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν πίστη θὰ γίνονταν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα λοιπὸν ἐκείνη ἀποφάσισαν ὅλοι τοὺς νὰ Τὸν σκοτώσουν.

Μεγάλου Φωτίου

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Κείμενο

Εννοήσωμεν τῆς παρούσης ἡμέρας τὸ μυστήριον, ὅπως ὁ τῶν ὅλων δεσπότης καὶ ποιητής, ὁ ἀπεριόριστός τε καὶ ἀπερίγραπτος, ὁ τὴν γῆν μετέωρον ρήματι μόνῳ κρατῶν καὶ νεύματι κινῶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ σύμπαν κατέχων δρακί, ἐννοήσωμεν, ὅπως ἐπὶ σταυροῦ κρέμαται καὶ τὰς χεῖρας ἡλοῖς ἐκδίδωσι καὶ τοὺς πόδας προσπήγνυται καὶ τὴν πλευρὰν διορύσσεται καὶ ἐμπύεται καὶ ραπίζεται, ὃν τὰ Χερουβὶμ τρέμει καὶ οὐ πρόνοιά τοῦ παντὸς ἡ κυβέρνησις. Διατὶ ταῦτα πάσχει; Ἵνα σοι τὴν σωτηρίαν πηγάσῃ, ἵνα τῆς δουλείας τοῦ διαβόλου ἀπαλλάξῃ, ἵνα τῆς παλαιᾶς τυραννίδος ἐξαρπάσῃ.

Μετάφραση

Ας κατανοήσουμε τὸ μυστήριο τῆς σημερινῆς ἡμέρας, πῶς δηλαδὴ ὁ Κύριος καὶ Δημιουργὸς τῶν ὅλων, ὁ ἀπεριόριστος καὶ ὑπεράνω κάθε περιγραφῆς, αὐτὸς ποὺ μὲ μόνον τὸ λόγο κρατᾷ τὴ γῆ αἰωρούμενη στὸν ἀέρα καὶ μὲ ἓνα νεῦμα του κινεῖ τὸν οὐρανὸ καὶ συγκρατεῖ τὸ σύμπαν στὴ χούφτα του, ἃς κατανοήσουμε πῶς εἶναι κρεμασμένος πάνω στὸ σταυρὸ καὶ παραδίδει τὰ χέρια του στὰ καρφιά καὶ καρφώνεται στὰ πόδια καὶ τρυπιέται στὴν πλευρὰ καὶ δέχεται ἐμπυσμοὺς καὶ ραπίσματα, αὐτὸς τὸν ὁποῖο τρέμουν τὰ Χερουβὶμ καὶ μὲ τὴν πρόνοιά του γίνεται ἡ διακυβέρνηση τοῦ σύμπαντος. Γιατί τὰ πάσχει ὅλα αὐτά; Γιὰ νὰ σοῦ προσφέρει τὴν πηγὴ τῆς σωτηρίας, γιὰ νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴ δουλεία τοῦ διαβόλου, γιὰ νὰ σὲ ἀποσπάσει καὶ νὰ σὲ σώσει ἀπὸ τὴν παλιὰ καταδυνάστευση.

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΒΟΥΣΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ

Είναι γεγονός ότι οι εξελίξεις στην Κύπρο τρέχουν με άγνωστη κατάντηση και με σοβαρές συνέπειες, ιδιαίτερα για τον κυπριακό λαό. Οι Έλληνες πολίτες είχαμε την ευκαιρία να ενημερωνόμαστε απ' ευθείας από τους Κυπρίους πολιτικούς με πληρότητα και μάλιστα με την επιδειχθείσα ομοφωνία τους. Η ομοφωνία των αδελφών Κυπρίων, αν διατηρηθεί, αποτελεί και το μοναδικό όπλο του Κυπριακού λαού.

Πέραν της συσπείρωσης των κυπριακών κομμάτων διαπιστώσαμε πως οι Κύπριοι πολιτικοί απαντούσαν υπεύθυνα και συναινετικά. Το γεγονός αυτό έχει προκαλέσει μεγάλη εντύπωση σε όλους μας, που δυστυχώς έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε σε κάθε κρίσιμη απόφαση της πολιτικής μας ηγεσίας «εθναμύντορες και προδότες». Λοιπόν πρέπει οι πολιτικοί μας να αποκομίσουν από τη σοβούσα Κυπριακή κρίση κάτι το χρήσιμο. Την ενότητα και το αίσθημα της υψηλής ευθύνης που επιδεικνύουν σήμερα οι πολιτικοί της Μεγαλονήσου.

Το Κυπριακό συνιστά κατ' εξοχήν παράδειγμα προς μίμηση για τους Ελλαδίτες πολιτικούς.

ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ

Το Σάββατο 23 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε η 11η συνεδρία της Σχολής Γονέων της Ιεράς Μητροπόλε-

ως Κορίνθου. Εισηγητής ήταν ο έγκριτος πολιτικός επιστήμονας - διεθνολόγος κ. Κωνσταντίνος Χολέβας, ο οποίος με το εγνωσμένο κύρος του παρουσίασε απλά και ουσιαστικά τον ρόλο που πρέπει να διαδραματίσει η Ελληνορθόδοξη ταυτότητά μας στην παιδεία τη σημερινή εποχή.

Αρχικά, ο εισηγητής απάντησε αποστομωτικά προς όσους διαστρεβλώνουν την ιστορία της Επανάστασης του 1821, στηριζόμενος στις μαρτυρίες των ιστορικών πηγών, καθώς απ' αυτές μόνο πηγάζει η ιστορική αλήθεια. Απέδειξε ότι ο Ελληνισμός στα χρόνια της Τουρκοκρατίας διατηρήθηκε και στη συνέχεια απελευθερώθηκε χάρη στην καθοριστική συμβολή της Εκκλησίας. Οι πηγές της εποχής μαρτυρούν και τα ιδανικά που ενέπνεαν τους αγωνιστές, δηλαδή πίστη στον Θεό, φιλοπατρία και πόθος για ελευθερία. Η επιχειρούμενη από ορισμένους απόκρυψη των παραπάνω και άλλων ιστορικών αληθειών εγκυμονεί μεγάλους κινδύνους για το παρόν και το μέλλον του έθνους μας.

Το δικό μας χρέος, επομένως, είναι η παροχή στα παιδιά μας Ελληνορθόδοξης αγωγής με υγιή πατριωτισμό και χωρίς φανατισμούς. Στη συζήτηση που ακολούθησε με συντονιστή τον σεβ. Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Διονύσιο τονίστηκε ότι η παιδεία σήμερα πάσχει εξαιτίας όλων όσων υποσκάπτουν τα θεμέλια της εθνικής μας ταυτότητας. Μοναδική λύση είναι η κινητοποίηση όλων μας με κάθε πρόσφορο κι αποτελεσματικό τρόπο. Ως πιο ενδεδειγμέ-

νος επισημάνθηκε η ίδρυση και υποστήριξη σχολείων που υπηρετούν το πρότυπο της ελληνορθόδοξης αγωγής και γι' αυτό θεωρείται ευτύχημα για την περιοχή της Κορίνθου ότι τα εκπαιδευτήρια "Απόστολος Παύλος" προσφέρουν ήδη αυτή την πρόταση αγωγής. Με το κλείσιμο της επιτυχημένης αυτής εκδήλωσης κοινή ήταν η διαπίστωση ότι ο Ελληνισμός θα αντέξει και πάλι, έχοντας ως θεμέλιο τα ιδανικά του γένους μας.

A. K.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΛΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Φέτος ζητήθηκε από τους μαθητές, για τη συμμετοχή τους στην παρέλαση, να μην αγοράσουν στολές, αλλά να φορέσουν όλοι άσπρο πουκάμισο και μαύρα παπούτσια, ενώ κάθε σχολείο μπορεί να διαλέξει ανάμεσα σε μπλε σκούρο, μαύρο ή γκρι, παντελόνι / φούστα.

Μέλημα του δωδεκαμελούς επιτελείου της διοργάνωσης των μαθητικών παρελάσεων είναι η αποφυγή αντιδράσεων από τους μαθητές μπροστά στην εξέδρα των επισήμων, επειδή, όπως υποστηρίζουν, δεν μπορούν να ελεγχθούν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της παρέλασης. Προφανής στόχος της μείωσης του αριθμού των σχολείων που θα συμμετέχουν, όπως προβλέπεται από τον επόμενο χρόνο, είναι ο περιορισμός της οικονομικής επιβάρυνσης των μαθητών, αλλά και ο έλεγχος για την αποφυγή αντιδράσεων.

Μάλιστα, από την επόμενη σχολική χρονιά θα αλλάξει και η σύνθεση της μαθητικής παρέλασης, καθότι δεν θα

μετέχουν τμήματα σχολείων επιλεγμένα με κλήρωση ή με ορισμό, αλλά θα μετέχουν μόνο ο σημαιοφόρος και η πεντάδα των αρίστων μαθητών - παραστατών του σημαιοφόρου.

Επίσης η μαθητική παρέλαση θα είναι η τελευταία με το ισχύον σύστημα επιλογής σχολείων. Συγκεκριμένα, για την πρωτεύουσα η παρέλαση θα ανοίξει με τους μαθητές του Γενικού Λυκείου Καλαβρύτων, που θα φέρουν το λάβαρο της Επανάστασης και θα ακολουθούν οι σημαιοφόροι όλων των σχολείων που δεν εκπροσωπούνται και κατόπιν οι σημαιοφόροι και τα τμήματα των είκοσι σχολείων που θα κληρώνονται. Εκτιμάται ότι συνολικά θα συμμετάσχουν περίπου 650 μαθητές στην παρέλαση της Πρωτεύουσας.

Παρατήρηση: Είναι προφανές ότι η ρύθμιση αυτή (δηλ. το να στέλνουν τα σχολεία του Δήμου Αθηναίων μόνο τους σημαιοφόρους με τους παραστάτες τους στην παρέλαση) αφήνει έξω της εθνικής παρέλασης το μέγιστο μέρος της μαθητιώσας νεολαίας. Και δεν προκαλεί κανένα συναγερμό εθνικής έξαρσης της πατριωτικής συνείδησης της ελληνικής νεολαίας. Αντιθέτως, το σκεπτικό μιας απόφασης σαν την προβλεπόμενη υποβιβάζει την παρέλαση σε μια εντελώς τυπική εκδήλωση χωρίς αυτή να έχει τον πατριωτικό στόχο, που μέχρι χθες ήταν ο κύριος σκοπός της δημιουργίας των εθνικών παρελάσεων. Με τον τρόπο αυτόν που σκέπτονται οι υπεύθυνοι προκαλούν την εξαχρέωση και την απόσβεση του πατριωτικού συναισθήματος από τις ψυχές της νέας γενιάς. Και λοιπόν, πού οδηγούμεθα;

ΟΤΑΝ Σ' ΕΙΔΑ...

Ήταν πρωί, ολόφωτο νησί μου, κι όταν σ' είδα
ως το καράβι έφτανε της πίστης σου ο αχός.
Σου χρύσωνε τα μάρμαρα η κάθε ηλιακτίδα
τραγούδizαν για σένα και κύμα και γναλός.

Είχες τη Χώρα - μάγεμα - στη μια κορφή θαλμένη
στην άλλη σου ασπροφάνταζε το θάμα του Αϊ-Λια.
Η θάλασσα σ' αγκάλιαζε στρωτή, φρεσκαρισμένη,
δίχως φουρτιούνες κι άνεμο, δίχως κακοκαιριά.

.....

Κατέβαινε ως χαμηλά, στη Σκάλα, η προσευχή σου,
του λιθανιού το μύρισμα, η φλόγα του κεριού
κι ήταν χυμένη στα νερά, σαν μύρο η ψυχή σου
- ξεκούρασμα και λύτρωση κρυφό, ημέρωμα του νου -.

Πρωί ήταν που σ' αντάμωσα, νησάκι μου ριγμένο
στη θάλασσα τη μακρινή, θαρρείς πεσμένο από ψηλά
κι ως χάρηκα την πίστη σου, στο κύμα περασμένο
να ξαναζήσει τ' όνειρο, όπως τότε μια φορά...

Προσκυνήτρια

εκπαιδευτήρια (ΣΤΟΝ ΙΣΘΜΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ)
«**ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ**»

(Γυμνάσιο - Λύκειο)

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Εμπιστευθείτε το Σχολείο μας:

- Για το οικογενειακό περιβάλλον και την εξατομικευμένη φροντίδα κάθε παιδιού σε παιδαγωγικό και ακαδημαϊκό επίπεδο.
- Για να εξελιχθεί το παιδί σε μια συγκροτημένη και ολοκληρωμένη προσωπικότητα.
- Για την ποιότητα και το ήθος που χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά των μαθητών μας.
- Για το οργανωμένο και ασφαρές σχολικό περιβάλλον.
- Για τους αυστηρά επιλεγμένους εκπαιδευτικούς.
- Για την αποτελεσματικότητα στη μετάδοση, εμπέδωση και αφομοίωση της γνώσης.
- Για την αποτελεσματική μελέτη και την ενισχυτική διδασκαλία που καθιστά περιττή την εξωσχολική βοήθεια για την πλειοψηφία των μαθητών μας.

***Προσφέρουμε ολοκληρωμένο
και ποιοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης για το παιδί,
στα πιο προσιτά δίδακτρα για το γονέα.***

τηλ.: 27410 - 29663 , Κιν: 6932 659820

fax: 27410 - 75727, e-mail: grammateia@apostolospavlos.gr

www.apostolospavlos.gr